

Листи Володимира Гнатюка до Івана Панькевича (1920 — 1926)*

1

[Листівка]

Львів, 12/IV 1920

Високоповажаний добродію!

Чи Ви дістали мій рекомендований лист і квестіонар та «Світ дитини»?¹ Чому доси не відповіли нічого та чому не висилаете своїх видань сюди кілька примірників на мою адресу (рекоменд[овано])? Я роздав би до бібліотек та редакцій. Прошу сказати се також

* Листи В. Гнатюка друкуємо з незначними скороченнями. Пропущено, головним чином, справи, які повторюються в кількох листах (висилка грошей дітям В. Гнатюка, запитання про фінансові справи, детальні звіти про хід праці над словником закарпатських говірок тощо). Пропущені місця визначні трьома крапками в квадратних дужках. Крім того, ми не друкуємо кількох цілих листівок, в яких повторюється сказане в попередніх листах.

Ми намагались зберегти всі основні риси мови В. Гнатюка. Зміни роблено лише в області правопису, а саме:

1) уживання літер сучасного українського алфавіту, отже пишемо: газда, еміграція (замість газда, еміграція); ціна, мені, всіх, ліпший (замість ціна, мені, всіх, ліпший);

2) написання з великої й малої літери: добродію, «Науковий збірник» (замість Добродію, «Науковий Збірник»);

3) написання разом й окремо, через риску й апостроф, вживання лапок: зависокий, учитися, колиб, поперше, п'ять, «Діло» (замість за високий, учити ся, колиб, поперше, п'ять, Діло);

4) за сучасними нормами виправлено пунктуацію.

5) авторські скорочення та інші вставки дано в квадратні дужки.

За поради в питанні публікації епістолярної спадщини В. Гнатюка складаємо щиру подяку працівникові Інституту мовознавства ім. О. Потебні АН УРСР А. Німчуку.

Оригінали листів зберігаються в приватному архіві доньки І. Панькевича, Марти Дольницької, якій теж складаємо щиру подяку за дозвіл користатись ними. Одночасно складаємо щиру подяку дочці В. Гнатюка Олександрі Володимирівні за ласкавий дозвіл опублікувати ці листи.

Пояснення малозрозумілих слів та інші коментарі подаємо в примітках. Листи І. Панькевича до В. Гнатюка буде опубліковано в п'ятому номері нашого збірника (1969 р).

редакції «Науки»² й «Pravdu»³, бо доси доходять лиш деякі числа. А чи «Світ дитини» не міг би йти до тамошніх шкільних бібліотек?

Яка теперішня адреса Г. Стрипського⁴ і чи може що бути з того проєкту, який він подав у листі, щоб я на літо виїхав на побут на тамтой бік у гори? Чи було б там помешканє й вікт⁵ для мене й жінки і по якій ціні? Коли дійсно може що з того бути, то мушу знати заздалегідь, аби був час деінде пошукати на випадок, як туди не можна буде поїхати.

Чи Ви познайомилися вже з місцевими говорами і чи подобалися Вам? Правда, що багато в них старини?

Здоровлю щиро і кланяюсь

В. Гнатюк

2

Львів, 10/XII 1920

Високоповажаний добродію!

Я писав до Вас пару разів, але без результату; також звідти листи приходять лиш деякі, а газети майже зовсім не приходять. Пишу проте окружною дорогою на пробу, чи се письмо дійде[...]

Будьте ласкаві постаратися зібрати всі виданя (часописи, брошури й книжки), які там у Вас виходять у кількох примірниках для тутешніх бібліотек, редакцій, евентуально приватних осіб та вислати їх рекомендовано до Наук[ового] тов[ариства] на мої руки з зазначеням для кого, а я пороздаю адресатам, та й далі прошу так робити і раз на тиждень чи на два тижні висилати такі посилки. Інакше ми нічого не дістанемо і не знаємо, що там робиться, хіба що подадуть чужі газети.

Чув я, що вийшла географія Угор[ської] України, а друкується її історія. Прошу не забути мені вислати, а я буду старатися, як тільки буде змога, відвзаємнитися. Я досі не бачив ще ні «Учителя»,¹ ні «Віночка»,² ні інших тамошніх видань, крім кількох чисел «Русь[кої] ниви»,³ що якось тут опинилась. Добре було би для інформації галичан друкувати в тамошніх часописах статейки про те, які і кількі є в Вас шкіл та яка фреквенція, які бурси, які просвітні, економічні й політичні товариства, які мають сили, які є фабрики, копальні і т. д. Се все потрібне для нас, а певно придасться і місцевим мешканцям. Я хотів видати окремою книжкою збірку своїх статей про Угор[ську] Україну, писаних у різних часах, та не було накладця,⁴ ну а тепер при незмірній дорожнечі нема що й думати про те. А шкода, бо думаю, що така книжка знайшла би собі читачів і викликала серед них зацікавлене Угор[ською] Україною.

Що Ви робите? Чи працюєте що науково? Студіюйте місцеві говори, в яких знайдете багато архаїзмів, що придадуться Вам, як колись і сюди повернете. Чи місцеві відносини вже простудіювали? Може би написали що про них ось у віденській «Волі»⁵ або в яким чеськ[им] видавництві, чи і в окремії брожурі? Чи писали які відозви⁶ про збиране етногр[афічних] матеріалів, а особливо пісень і оповідань, зв'язаних як-небудь із війною? Я передав Вам два рази свій квестіонар, та не знаю, чи дійшов до Вас. Можете одначе дістати його з Відня.

З правдивим поважанєм

Волод. Гнатюк,

ул. Чарнецького, 24.

Високоповажаний добродію!

Прошу передати від мене товариству «Просвіта»¹ в Ужгороді щире подяку за таке почесне відзначення моєї скромної праці. Жалую дуже, що тяжка, довголітня хвороба відтягнула мене від продовжування праці над Угор[ською] Україною та не дозволила мені здійснити того плану, який я колись уклав собі, будучи здоровим. Надіюся одначе, що мої плани, доповнені й розширені, виконають уже самі тамошні уроженці. Невмірно тішуся, що для Угор[ської] України минув довгий період вегетовання та настав новий, що вілле в неї правдиво національну струю життя. Я тепер спокійний за її будучину, бо вона вже не загине для нашої нації.

Волод[имир] Гнатюк.

[PS.:] Чому відложили Ви свій приїзд і коли приїдете? Я вже був спросив декого на нараду, але тепер відкличу.

З правдивим поваж[анем]

В. Гнатюк

Високоповажаний добродію! Львів, 17. VI. 1921.
 Прошу передати від мене Товариству «Просвіта» в Ужгороді щире подяку за таке почесне відзначення моєї скромної праці. Жалую дуже, що тяжка, довголітня хвороба відтягнула мене від продовжування праці над Угор. Україною та не дозволила мені здійснити того плану, який я колись уклав собі, будучи здоровим. Надіюся одначе, що мої плани, доповнені й розширені, виконають уже самі тамошні уроженці. Невмірно тішуся, що для Угор. України минув довгий період вегетовання та настав новий, що вілле в неї правдиво національну струю життя. Я тепер спокійний за її будучину, бо вона вже не загине для нашої нації. Волод. Гнатюк.

Листівка І. Панькевичу від В. Гнатюка.

Високоповажаний добродію!

Я буду дома і дуже радо поговорю з Вами та постараюся, щоби ще дехто явився, що цікавиться тамошніми відносинами. Дуже мені було би приємно, якби Ви привезли мені матеріали до брошури про Угор[ську] Україну, яку я хочу написати, а саме: про шкільництво, пресу, товариства (економічні, культурні, політичні і т. д.), промисл, торгівлю, копальні, лічнічі місцевости, фабрики, коли можете їх добути в яких справозданнях, книжках чи часописах. За все буду вдячний. Прошу привезти також географію Григашія і прашівську, народ[ні] пісні Фенцика, а для бібліотеки Н[аукового] т[овариства] добудьте конечно словарь Л. Чопея. Загалом як є там які цікаві книжки і в чужих мовах, возьміть зі собою.

З правдивим поважанєм

5

В. Гнатюк

Тернопіль, 15/VIII 1921

Високоповажаний добродію!

Сиджу другий місяць на селі, а властиво на полі під Тернополем і збираюся 27/VIII вертати назад до Львова. Хотів уже давніше написати до Вас, але думав, що Ви виїхали куди на літо, та тепер певно вже вернете, тому зможу дістати від Вас відповідь. Чому Ви не приїхали до Львова тоді, як писали і чи задумуєте приїхати й коли?

Я маю до Вас дві справи. Про першу я писав до Вас уже давніше, та не знаю, чи Ви письма не дістали, чи що інше, але Ви не відповіли мені. Як Вам відомо, я писав у різних часописах, у різних часах, статі про Угорську Русь. Я думаю, що не эле було би зібрати їх і видати окремою книжечкою, що мала би 10—12 аркушів друку. Чи не знайшов би ся там у Вас якийсь накладець на таку книжку? У Вас і за папір не тяжко і кошти виданя відповідно менші!

Друга справа така: У Пшібрамі ходив у шкільнім 1920/21 р. до гірничної школи мій син Юрко, а в Празі на медицину молодша донька Олександра (вона ходила там і попереднього року). Я в 1920 р. мав платні 3441 марок, а в 1921 (від лютого) 2014 марок. Як перемінити ті марки на чеські корони, то бачите, що з того мені самому не можна вижити, а не то що дітий удержувати на дорогу чеську валюту. Удержував їх мій зять (муж старшої доньки), а й мені помагав дещо від часу до часу. Та тепер відносини змінилися, мій зять уже два роки на еміграції, мусів жити з готівки, тому вона мусіла вичерпатися і тепер він не може вже їх удержувати. Донька буде сього року сидіти дома у Львові, але хотів би я, щоби син не тратив років, бо стратив їх кілька вже на війні і то не в запілю, але все в окопах[...]. Чи не можна би йому виробити в Вас яку стипендію? Коли ж ні, то може є в Вас які галичани, що мають у Львові дітий у школі, тоді могли би ми зробити заміну; я взяв би до себе на станцію¹ дитину, а її батько, чи опікун послав би мому синові відповідну квоту. Та чи знайдеться хто такий? Пишу до Вас се довірочно і прошу про все розвідатися та мені відповісти. Може з того нічого не буде та все ж я хочу бути спокійний, що зробив усе, що міг.

Чи Ви пишете що тепер?

З правдивим поважанєм

Вол. Гнатюк

Адрес до 26/VIII: Тернопіль, ул. св. Станіслава, 5.

Високоповажаний добродію!

Я чекав на письмо від Вас, але доси не одержав нічого, тому звертаюся до Вас: Коли мою статтю прочитали вже і постановили друкувати, то прошу дуже гонорар за неї розділити на дві половини і першу вислати зараз, а другу 1/9 на адресу: Příbram, III, č. 288: Prokop Diakon (із допискою: «На рахунок В. Гнатюка»).

А чи говорили вже, з ким треба, про словник і чи буде що з того? Якби зі статтю не рішено ще, а рішено про словник, то прошу на його conto¹ вислати тепер 500 к. Звідси попросту не можна вже нічого посилати, бо 1 к. = 76 м. і то не стоїть на місці.

Мій син потратив через війну дуже багато, тому я бажав би, щоби далі не тратив. Як справа з граматикою? Як вийде, прошу прислати її мені і загалом інші книжки, я буду всі реферувати.²

З правдивим поважанем

Вол. Гнатюк

7

Львів, 30/IX 1921

Високоповажаний добродію!

Як раз вислав я до Вас картку і вона розминулася з Вашим листом, на який відповідаю.

Що до моєї статі, то я не маю нічого проти того, щоби вона трохи полежала, особливо коли дістану кредит на conto словаря. Хотів би тільки знати, чи читав хто її та чи вважає її за відповідну для друку в виданнях «Просвіги»? На випадок друку думаю, що деякі кліші можна вибрати з «Гуцульщини» В. Шухевича, але мабуть треба буде їх наново зробити з відбиток, бо неб[огий] Шухевич позабирав усі кліші до себе і не віддав їх до смерті, хоч вони були власністю Наук[ового] Тов[ариства] з виїмком деяких, визичених із музею Дядушецького, що зазначено у споді під ними. Де ж вони ділися по смерті Шухевича, не знаю; можливо що син передав їх до музею Шептицького.

Збірку статей про Угор[ську] Україну треба відложити мабуть аж до часу, як буде можна друкувати в Києві. Зате може схоче яка фірма надрукувати книжечку казок (як: «Баронський син в Америці»¹), то я міг би приготувати її. В справі словаря залучую письмо до Шкільного реферату² і прошу передати його від мене. Що ж до контролі моєї роботи, яка очевидно повинна бути, бо ж Шк[ільний] реферат не знає мене особисто і не може мені вірити на саме моє запевнене, що я роблю, то думаю, що треба зробити так: Ви можете вибрати собі одного або двох людей, до яких маєте довір'є, які приходили би до мене що 10 чи 15 день і дивилися як поступає робота, кілька сторінок переробив я за той час матеріялу. Вислати карточки до Вас не можливо і то доти, доки не скінчу роботи, бо інакше, я не мав би певности, чи яке слово вже виписане, чи ні, чи в одній, чи в більше формах, чи зацитована фраза і звідки і т. д. Як буде скінчена робота, то буде карточок ціла пака так, що посилку треба буде вислати залізницею. Такий спосіб укладу остільки добрий, що як Ви, чи хто інший буде мати свій матеріал, то ті карточки вложиться в відповідне місце між мої і справа скінчена. Думаю, що інакше укладати словаря не можна. На контрольорів можете запросити когось з отсих панів: Др. І. Зілинський,³ Др. М. Кордуба,⁴ Др. Ф. Колесса,⁵ М. Галушинський,⁶ В. Дорошенко,⁷ або кого хочете іншого. Навіть як є туг який чех, відомий Шк[ільному] рефератови, то може й його на другого контрольора запросити.

Словаря Бартоша тут нема; коли Вам залежить на тім, щоби я ним послужився, то прошу прислати мені його на час роботи.

Тепер щодо самої роботи:

1) Я зачну роботу від своїх записів («Е[тнографічний] зб[ірник]» III—IV), потім перейду до Верхратського.⁸ Прошу тим часом переглянути «Е[тнографічний] зб[ірник]» IX, XXV, XXIX—XXX і сказати, чи їх використувати і наскільки?

2) Чи використати словар Л. Чопея.⁹

3) Чи виписувати всі мадяризми і давати побіч них мадярські оригінали, наскільки вони мені відомі?

4) Чи зазначувати частини мови й рід, чи давати відсилачі, звідки зачерпнене слово, чи подавати фразеологію і наводити приклади з текстів і наскільки? Се збільшує об'єм словаря, але дає можливість¹⁰ контролі і робить його вартнішим.

5) Чи українське слово, подаване побіч угорського для пояснення, писати етимологією, чи фонетикою?

Отсі уваги насунулися мені нашвидку, а як зачну роботу то певно буде більше таких річий, задля яких треба буде порозуміватися з Вами.

На conto праці прошу отворити мені кредит, який я буду виключно уживати на удержанне дітей. По одержанню сього листа прошу вислати на подану вже в картці адресу: Příbram III, č. 288, Prokor Diakon квоту 600 кор. (на рахунок В. Гнатюка). Заки будуть поагоджені формальности, прошу позичити їх у кого, а потому стягнути собі. Добре було би мені знати до якої висоти признаний мені кредит, щоб я обчислив свій бюджет.

Дуже тішуся, що Вам пропонують катедру в Празі; доцент у Празі повинен не тільки учити студентів і виробляти в них любов до України, але й зазнайомлювати чехів із україн[ською] літературою та культурою і поборювати в них неприязне для нас московфільство. Надіюся, що Ви потрафите се робити з успіхом. А Бирчак,¹¹ як стане доцентом у Братиславі, повинен поставити собі за задачу, на спілку з чехами чи словаками розслідувати докладно словацько-українську границю, означити територію шариського діалекту та порішити раз питане «русини чи словаки», кермуючись науковими, а не політичними мотивами.

З правдивим поважанем

Вол. Гнатюк

8

[Листівка]

Львів, 5/X 1921

Високоповажаний добродію!

Я вже розпочав роботу. Нарівав кілька тисяч карточок і вже виписав кілька сот слів так, що є вже слова на всі букви. Думаю одначе, що буде далеко ліпше, коли я буду подавати й чеські значіння, а Ви, чи хтось інший опісля тільки переконтролює. Прошу проте добути чесько-російський і російсько-чеський словар (у браку може бути й польсько-чеський та чес[сько]-польсь[кий]) та прислати мені рекомендовано, а я буду подавати й чеські значіння. Маю трохи клопоту з «ѣ». Чи писати: *души-душѣ? одежи — чи одержѣ? их — чи ѣх і т. д.?* Не беру під увагу асиміляції звуків: *с собою = з собов; ш чим = з чим;* так само переголосу: *тибе, пириверся пишу: тебе, перевергся.* Чи вислати квоту до Пшібраму, що я просив?

З правдивим поважанем

В. Гнатюк

Високоповажаний добродію!

Я дістав Ваш лист (разом з офіціальним) і картку та відписую на них нині.

Робота над словарем йде, хоч правда не так швидко, як коли б я був здоровий. Я можу денно писати 3—4 години. Коли довше сиджу, починаю кашляти і мушу лягати. Тепер стою як раз на 16 ст. III т. «Етн[ографічного] зб[ірника]», отже переробив один аркуш. Не знаю, чи потрафлю¹ до 15/XII переробити цілий том, але буду старатися зробити якнайбільше. Думаю, що далше робота буде йти швидше, бо доси треба було вписувати майже кожне слово, а чим далше, слова будуть повторятися і я буду пропускати їх. Щоб Ви бачили, як виглядає моя робота, посилаю Вам кілька карточок. На таких карточках вписую всі слова. До 15/XII буде їх дуже багато і висилати їх треба буде пачкою. Прошу написати до чеського консуляту в Кракові, бо у Львові нема, (і подати мені його адресу), щоби в грудні відобрав від мене посилку і переслав Вам зараз без задержування. Мені знов подайте дату, коли маю вислати пачку: чи 15/XII, чи щоби вола на 15/XII був вже в Кракові, або в Ужгороді. По перегляді рукопису мусите звернути його мені назад, а на час, як він буде вандрувати, я перерву роботу. Інакше не можна, бо ж я не можу тямити всіх слів, які вже були і мушу все заглядати до карточок, чи було вже яке слово в тім самім, чи иншим значіню, чи не було. Очевидно, як дістану від Вас рос[ійсько]-чеський і чесько-рос[ійській] словар, то перерву вписуване слів, а подаю перше чеські значіння, через що карточки будуть мати инше значінє. При кожнім слові мушу давати хоч один цитат тому, що й форма і наголос дуже часто ріжняться не тільки від загальноукраїнських, але й між поодинокими говорами.

Щодо використаня літератури, то я беру наперед «Етн[ографічний] зб[ірник]» III—IV т., а потому записи Верхратського і аж як вони будуть вповні використані, можна буде говорити про инші. Та все ж загальна лінія мусить бути поставлена, отже: Чи шариський діалект, яким по части говорять уже в ужгород[ським] комітаті, земплинським, шариським, спіським і бачванським втягати,² чи ні? Коли б їх втягнути, то се збільшило би вдвое словар; коли ж не втягати, значить, ми не вважаємо їх українцями, а тимчасом вони самі вважають себе і як я Вам показував, бачванці друкують уже книжки на своїм діалекті, вважаючи себе «русинами» і братами жителів «горниці» (себто Подкар[патської] Руси). Се питанє Ви рішайте вже самі, а я піду за даними вказівками.

Говір банатських кольоністів («Ет[нографічний] зб[ірник]» т. 25) не сходиться з шариським, тільки з північно-земплинським (лемківським), тому думаю, що його у всякім випадку треба використати.

Всі згадані доси записи мусять лягти в основу словаря тому, що: 1) вони найкрасше записані; 2) кожне слово можна сконтролювати, бо знаємо, з якої місцевости походить; 3) кожне слово має акцент, що має вагу супроти дуже малого вивчення нашого наголосу. Опісля можна використати: 1) Головацького пісні (з Угор[ської] Руси);³ 2) Де Воллана пісні;⁴ 3) Врabelь, Марамор[оскі] пісні;⁵ 4) деякі рукописи, що є тут у нас. Тут треба буде мати вказівки, як і оскільки їх використовувати, як наголошувати і ин. «Недѣлю»⁶ й «Науку» треба хіба лишити на самий кінець та й то дуже обережно і лише в незначній мірі використовувати, бо ж знаєте, що там повно церковщини, московщини і т. д. Мадярські слова вписую лиш такі, які приходять у матеріялах, бо ж поминати їх не можна.

В правописі приходять деякі сумніви, при[міром]: *прійати* (чи *прияти*?); *біблѣйа* (чи *билѣя*?), *царіство* (чи *царѣство*?), *видѣти* (чи *вѣдѣти*?), *гáзда*, *нѣгде* (не мож писати: *газда*, *нигде*) і т. д. Та думаю, що ці дрібниці легко усуне той, хто буде займатися друком словаря.

Переписати вірші Духновича могу поручити якому студентови, що зможе ходити до бібліотеки й сидіти там. Напишіть одначе, який він дістане гонорар (від аркуша друку, чи як) і чи зі всіх видань має переписувати (й угорських, наскільки вони є)[...]

З правдивим поважанєм

Володимир Гнатюк

10

[Листівка]

Львів, 30/X 1921

Високоповажаний добродію!

Чи дістали мій лист, в яким я залучив на взір кілька карточок словаря? Чи гроші вже вислали до Пшібраму? Коли ні, то прошу дуже на 1/XI вислати за жовтень 600 к і за падолист 600 к. Робота поступає все наперед. Доси переробив я вже 40 ст[орінок]. Шкода, що не маю ще рос[ійсько]-чеського словника, щоби відразу писати й чеський текст; добре було би, якби Ви були поручили книгарни вислати його впрод до мене.

З моїх «Народ[них] казок»¹ і «Народ[них] новель»² з обр[азками] В. Кобринського є вже тільки по сто з чимось примірників, тому можна думати про нове виданє. Як уважаєте, чи не можна було б видати їх у Празі або в Ужгороді в якій формі, евентуально додавши ще по кілька оповідань? На попередний лист прошу не забути відповіді.

З правдивим поважанєм

В. Гнатюк

11

Львів, 13/XI 1921

Високоповажаний добродію!

Я вислав Вам іще тамтого місяця лист, а опісля картку (30/X) та доси не дістав ніякої відповіді і не знаю, чи Ви дістали їх, чи ні. Тимчасом порушив я там цілий ряд справ, дуже важних для мене, яких порішенє хотів би мати якнайшвидше.

Найпильніша для мене справа грошева, бо мій син жиє з позичок, які я обіцяв — відповідно до Вашого письма — звернути з кінцем жовтня (600 к.) і початком падолиста (600 к.) а доси не звернув і не маю ні від Вас повідомленя, що Ви вислали, ні від нього, що він дістав. Прошу проте дуже постаратися, щоби ті 1200 к. він дістав і написати чи і в грудни так довго треба буде чекати? Адресуйте: Pšibram, Prokip Diakon stud[ent] hutn[iho] inžin[žerství]. Він уже передасть їх, куди треба.

Що до словаря, то він поступає постійно вперед, хоч поволи. Доси переробив я 67 сторінок. Зразу за вечер виписувал я слова тільки з 1 сторони, потім двох, трьох, а тепер уже й чотирьох. Та хоч число сторін збільшилося, то число слів майже однакове (з 4. ст[орінок] виписав я 67 слів) і тепер треба тратити більше часу на виписанє слова, як давніше, бо все треба перекидати карточки й контролювати, чи воно вже не виписанє. Така маніпуляція (читанє тексту, виписанє слова й фрази, контролю) забирає коло 4 минут від одного слова. По сім можете обчислити, кілько часу піде на працю, а не знаю, чи дальше не буде тратитися ще більше. З залучених карточок Ви могли переконатися, як виглядає моя робота. Тепер залучую ще кілька. Шкода, що доси не дістав я словаря (рос[ійсько]-чеського), щоб міг повписувати чеські значіння на зладжених уже карточках що потріває кілька день, і виписувати далі. В росій[ськiм] академічнiм словарі

майже при кождім слові подаються цитати і не раз досить багато; я обмежуюся на один, а коли подаю інші, то щоб зазначити іншу форму, інший наголос або інше значіє. Жерела, які я хочу прочитати, подав я в попереднім листі, тому не подаю їх тут наново. Прошу висловити про них свій погляд. Так само про банатський говір («Ет[нографічний] збір[ник]», т. 25) і шариський («Ет[нографічний] збір[ник]», т. 9). Нині довідався я, що сього місяця засновується тут чеський конзулят. Прошу віднестися до нього, щоби пакет зі словарем вислав Вам зараз і не держав у себе та подати мені термін, коли словар йому доручити. На час висилки дальша робота буде перервана, бо без зроблених уже карточок дальша робота не можлива. В Вашім інтересі буде, щоб рукопису не задержувати довго.

Я просив Вас також запитати яких накладців, чи не хотіли би зробити другого видання «Народніх казок» та «Народніх новель», яких є ще в продажі коло 200 і коло 100 примірників усього. Поки зладило би ся нове видане, ті примірники будуть вичерпані. Коли знайшов би ся накладець, то прошу подати умови, під якими він готов би друкувати їх. Я міг би збірки трохи розширити в разі потреби, а може накладець схотів би дати також нові кліші.

Чи читали вже мою статью про гуцулів і чи вона придається Вам? Коли ні, то я пізнійше напишу Вам, що зробити з нею.

Чи вже виходили всі збірки »Podkar[patská] Rus«, що виходять заходом Сокола? Коли так, то може роздобудете для мене рецензійні примірники, а я постараюся написати щось про них, як буде де друкувати.

Я не рекомендую кожного письма, бо коштує багато, та хотів би знати, чи ще й тепер пропадають письма. Коли так, то хоч важнійші треба буде рекомендувати.

З правдивим поважанєм

Володимир Гнатюк

12

Львів, 30/XI 1921

Високоповажаний добродію!

Тепер письма йдуть дуже поволі, тому Ваш лист дістав я аж учора. Дякую за висилку гроший і прошу третю рату вислати тепер із початком грудня.

Словар усе посувається наперед, хоч признаю, що поволі. Доси перейшов я 108 сторінок. Рештатними днями зі зміною погоди я почав кашляти і дістаю атаки астми, тому менше можу робити, але думаю, що як погода устатиться, се зміниться і я знов піджену пропушене. Ви не написали нічого про росій[сько]-чеський словар. Може Ви не бажаєте, щоби я давав чеські поясненя; коли так, то напишіть. Коли ж бажаєте, то прошу написати до якої пражської книгарни, щоби вислала мені такий словар впрст від себе. Думаю, що було би ліпше, якби я подав значіня, а хтось тільки сконтролював; будуть одначе й такі слова, яких у словарі чеськім не буде; ті я лишу без пояснень, а хтось подопише.

Коли Вам ходить тільки про контролю роботи, то я дуже радо пішлю словарець раз на місяць, чи кілька Ви забажаєте, до конзуляту. Не знаю тільки, від коли зачинає функціонувати тут конзулят, бо в газетах була тільки загальна звістка, що буде. Може Ви довідається і повідомите мене. А коли б він був аж від нового року, то чи чекати доти, чи такі вислати Вам цього місяця (грудня), коли саме? А яка адреса краків[ського] конзуляту? Може би вислати тільки до нього і зараз він звернув би, поки буде у Львові? Я крім сього постараюся почислити карточки і напишу Вам, кілька їх є. Жерела буду використовувати наперед ті, які я подав, а про інші ще буде час поговорити. Дуже добре,

що Ви написали до Вондрака¹ і Травнічка.² а ще ліпше було би, якби Чеська Академія Наук вислала на словацько-українське пограниччє спеціальну комісію, зложеною з чехів, словаків і українців, для розсліду границі язикової і взаїмних впливів. Їй се тепер дуже легко зробити, аби тільки входили до неї об'єктивні люди, а не такі, що конечно хотіли би поставити на своїм.

Чи читали Ви статю дра А. Бонкала в »Ungarische Zuhrbücher« п[і]д наз[вою]: »Die ungarländischen Ruthenen«? Отже, він доказує, що руснаки не автохтони, тільки зайди і то досить пізні. Я хотів би про сю його статю щось написати, та не маю де. Може би дати до »Slavii«? Та не знаю, хто її буде редагувати і чи бажане там моє співробітництво, та коли журнал зачне виходити. Як маєте про се які відомости, напишіть.

Доси трафилося мені кілька таких слів, яких я докладно не зможу пояснити. Чи можу я виписати їх (і вказати сторінки) і просити Вас, щоби Ви запитали місцевих людей про докладне їх значінє?

Як же будете мати часу написати більше, то прошу бодай карткою повідомити мене, чи вислати словарець до Кракова на випадок, як тут не можна буде його показати, і в яким терміні, бо я хочу бути точний.

З правдивим поважанєм

Вол. Гнатюк

13

[Листівка]

Львів, 14/XII 1921

Високоповажаний добродію!

Лежу хорій і пишу картку в ліжку, тому й перервав працю. Як встану і зачну писати, повідомлю Вас. Доси маю 3.068 карточок. Коли рахувати 50 слів на сторону (одно слово з поясненєм = 1 стрічка, цитат = друга стрічка, 25 слів = 50 стрічок одної шпальти, стільки ж у другій шпальті), то се давало би приблизно 61 стор[інку] друку. Конзуль має приїхати завтра, лиш не знати, коли почне урядувати. Як лише почне, я зараз вистарюся [про] посвідку і вишлю Вам разом із квітом. Копію »Александрії« з Хітар[ського] зб[ірни]ка маю в себе. Легенд скажу пошукати, але не ручу чи знайдуться. Перекладів із чеських та москов[ських]¹ поетів є досить (я просив Дорошен[ка] зробити спис, але окремих збірок мало. Їх можна би з журналів попереписувати, коли б зате заплачено. Студенти радо будуть переписувати. Більше напишу пізнійше. Дякую за висилку грошей; я її відроблю.

З правдив[им] пов[ажанєм]

В. Г.

14

Львів, 26/XII 1921

Високоповажаний добродію!

Ви певно дістали вже потвердженє¹ від конзуля, що оглянув роботу і знайшов таке число карточок, як я був подав Вам (поверх 3 000). Швидше не можна було зробити, бо він тільки що приїхав і не мав ще улаженного бюра.² Тепер посилаю Вам квіт на вислані гроші. Я думаю, що найліпше вважати і зачислювати вислані гроші »на конто«, бо тепер

трудно очислити докладно, кілька буде друку; остаточне обчислене повинно бути аж тоді, як книжка буде надрукована. Жалую дуже, що сього місяця я не міг нічого робити через астму, та тепер мені вже легше і я маю надію, що сими днями возьмуся назад до праці. Зате як потепліє, буду працювати інтензивно і дожену занедбане, бо жадної іншої роботи не буду приймати, доки не скінчу сеї. А чи рату за грудень Ви вислали, бо доси не маю вістки, що її одержали.

З того, що Ви не пишете нічого про чеський словар, догадуюся, що Вам залежить певно на тім, щоби чеські поясненя давав хто инший. Я остаточо не могу мати нічого проти того, добре було би одначе урядити се якось так, щоб се роблено в порозуміню зі мною, бо багато слів може дістати невідповідні поясненя. Деякі слова, при яких не дав я собі пояснень у рукописи, тепер і я сам не могу докладно пояснити. Я подаю їх окремо і вказую місце, звідки вони взяті, та прошу розпитати місцевих людей, щоби вони пояснили; потім прошу мені прислати. Як будуть і далі такі слова, я вишлю їх Вам пізнійше.

Самозвук «ы» не просліджений у мене докладно, бо я в неоднім місци був закоротко, щоби се міг всесторонно прослідити. Та думаю, що се не має ваги в словарі, зладженім етимологічною правописю, а не фонетичною, в якій на «ы» треба би звернути спеціальну увагу. Наскільки я завважав, то «ы», виступає найчастіше по співзвучках: з, к, х; б, в, м, н; по инших подекуди зовсім не виступає, а подекуди слабо. Зрешттю, коли Ви сією справою зайнялися, то Ви розслідите її найліпше, маючи змогу бути на місцях і прислухуватися вимові людей довший час. У словарі буде зазначено всюди сторона тексту, а лід моїми текстами і Верхрлатського], усюди подане село, отже і всюди можна справдити, звітки слово походить. Ліпше було би видавати словар фонетичною правописю — як се зазначує й Вондрак та думаю, що й сей сповнить свою службу.

Я вже писав Вам, що маю копію хітар[ської] «Александрії» та що есенгуально могу Вам її переслати для ужитку. Ся повість була в попередних столітях така популярна і перехована в таких численних списках, що трудно припускати, щоби її перекладано з польського (швидше навпаки!), а не з грецького або старослав'янського тексту. Та побачимо при порівнюваню текстів. Відбитки легенд я не маю крім одного примірника, зате вистарвся⁵ я XVI т. «Записок», який по використаню прошу передати до бібліотеки «Просвіти». Його вишлють Вам разом з новими «Записками» для Вас.

Збірки, в яких є переклади з чеських та московських поетів, а які можна певно ще набути бодай антикварично, такі:

П. Граб(овський), *Доля*, 1897 (ст. 94—112).

П. Граб(овський), *З півночі*, 1896 (ст. 94—118).

П. Граб(овський), *З чужого поля*, 1895.

О. Білоусенко, *Вінок*.

Рилеев, Войнаровський (вид[анє] «Просвіти»)

Гребінка, *Полтава* Пушк[іна], (Збір[ник] творіи),

Махар — перекл[ад] О. Луцького (1921)

Гавлічек — перекл[ад] І. Франка (Вид[авнича] спілка).

Багато перекладів є по журналах, особливо в «Л[ітературно]-Н[ауковому] Віст[нику]» *Лермонтов, Майков, Пушкін, К(онст[антин]) Р(оманов), Рилеев, Соловйов, О. Толстой, Фет, Надсон, Некрасов, П. Якубович; Ганка, Галек, Махар, Врхліцький* і ин.), «Зорі»³ «Укр[аїнській] хаті»⁴ і т. д., але наскільки не маєте їх у бібліотеці, то хйба скажете переписати. Переписувачів я знайду Вам mezi студентами, які за товариар зроблять усе добрє.

Сей лист почав я писати перед двома днями; ставлю на нім нинішню дату і висилаю. За той час моє здоровля поліпшилося так, що завтра задумую продовжувати роботу.

Слова для пояснень вишло вже другим разом, бо тепер ідуть до міста і забирають лист.

Повідоміть, чи одержали сей лист.

З правдивим поважанєм

Володимир Гнатюк

15

Львів, 15/I 1922

Високоповажаний добродію!

Я дістав Вашу картку і дякую. «Записки» вислала Вам канцелярія 5/1, між ними й т. 16, який по використаню прошу передати до бібліотеки «Просвіти». Думаю, що Ви дістали їх уже; коли ж би ні, значить, що вони десь пропали. В такім разі повідоміть мене, а я скажу, щоб їх зареклямували. Копію «Александрії» перешлю Вам дуже радо, але може би то зробити через конзулят, бо боюся, що рукопис може пропасти. Про це повідоміть мене, що думаєте.

Словар роблю дальше[...] Перший том дасть проте понад 4.000 слів. Коби швидше проминули зимні місяці, в яких я перестуджуюся по причині вадливої будови печі, то надіюся, що тоді робота буде йти швидшим темпом. Прошу сього місяця знов вислагти на адресу Дикона⁵ 600 к., бо як гроші не прийдуть, то там бувають ріжні неприємности.

До Братислави має приїхати як доцент Євген Перфецький,¹ мій добрий знакомий, а певно й Ви з ним знаомі через Ягіча. Порозумійтеся з ним, що до відповіді Бонкалови,² бо Том[ашівський]³ ледви що напише, а як напише, то не буде збивати Бонк[ала], бо він також має такі погляди, що закарпат[ська] українська територія належить до нової колонізації. З етнограф[ічної] точки погляду вона одначе не може бути молодша від заселення українцями Галичини, бо коли б так було, тоді українці представляли би на тій території острівці, а не збиту масу, між якою власне чужинці творять острівці.

Ще про «Александрію». В бібліотеці Н[аукового] т[овариства] і[мені] Ш[евченка] є також її рукописи, лиш не знаю кілько. Мусять бути і в Нар[одному] домі.⁵ Загляньте до опису рукописів Св'єнціцького.⁴ На Україні є їх багато. Чи працю Істрина про «Александрію» маєте?

Залучую лист проф. Вондрака і кілька карточок.

З правдивим поважанєм

Володимир Гнатюк

16

Львів, 21/I 1922

Високоповажаний добродію!

Я казав шукати ще за X т. «Записок» і коли би знайшовся, вислати Вам. Там я подав опис рукопису (хітарського), а Франко зміст поодиноких розділів «Александрії» і легенд. Коли хочете щось писати про «Алекс[андрію]», то мусите мати праці: 1) А. Веселовський, *Из истории романа и повести*. 2) Истринь, *Александрія русских хронографов* (1893). 3) С. Гаєвський, *Українські списки «Александрії»* («Записки Українського наукового тов[ариства] у Києві»). «Алекс[андрія]» виступає або як самостійний роман (при[іром] хітар[ський] рукопис) і тоді ходить під назвою «сербської редакції», або

у зв'язку зі всесвітньою історією (у хронографах). Укр[аїнських] рукописів є багато, як побачите з праці Гаєвського. Не знаю, чому Ви вважаєте свій рукопис перекладом із польського; хітарський не перекладений з польського, як показує мова; такі вирази, як *кдыжь* і т. д. були тоді загально уживані. Чи маєте нове видане граматики В. Сімовича і чи напишете що про неї? Коли починає виходити «Slavia» в Празі?

Чи вже вислали за сей місяць рату до Пшібраму? Чи написали до конзуляту в справі пересилки копії «Александрії»?

З правдивим поважанєм

В. Гнатюк

Львів, 26/II 1922

17

Високоповажаний добродію!

Я відписую так пізно тому, бо хотів роздобути Вам 10 т. київських «Записок», де є стаття С. Гаєвського про рукописи «Александрії». Та се мені не вдалося, бо з бібліотеки не вишлють, а дублета не знайшов Дор[ошенк]о, про що я просив його і що він усе відкладав по причині зимна. Лишається хіба відписати статтю, що має 12 сторін, або може хто в Празі має сей том. Може поручите кому відписати? Також переглянув я тимчасовий каталог Франкови[х] рукописів, але там не знайшов «Александрії», хоч у нього була «Александрія» Жатковича.¹ Називається так тому, що мені прислав її пок[і]йний] Ю. Жаткович, а я передав її Франкови[ч]у (як і копію хітарського рукопису), бо він хотів про неї щось писати, але до того не дійшло. Свою копію ледве відобрав я щось аж 1920 р., бо перед тим не хотіли мені видати, хоч як бачите, копія писана моєю рукою а де рукопис Жатковича не знаю. Може стоїть де між рукописами загальної бібліотеки, що лежать нерозібрані, але се зможу я справити² хіба в маю, як потепліє і я зможу піти до бібліотеки. Рукопис Жатковича походив з Угорщини, а хітарський з нашої Бойківщини.

Зі словарем представляється справа так: [...] Доси маю слів 5.228. Коли би приймати 50 слів на сторінку, як я писав давніше, то було би вже тексту назви³ 10 аркушів друку. Розуміється, що чим далі поступаю, то все менше припадає слів на сторінку, які виписую, хоч то залежить також і від оповідача. А чи Ви вже порозумівалися з ким щодо чеського тексту? Бо я коли б дістав рос[і]йсько-чеський словар, то виписав би й так тільки ті чеські слова, що були б в словарі, а інші полишив би. Та про те є час думати. В залученю посилаю Вам на карточці слова, яких я не можу докладно пояснити, і прошу запитати про них автохтонів та потім звернути мені мою карточку, з їх поясненнями.

За висилку гроший дякую і прошу пам'ятати про дальше.

Як будете мати уложену програму «Науков[ого] збірника», то прошу повідомити мене; мені вправді ненаручно відриватися від словаря, та все ж може б я хоч маленьку стайку (2—3 сторінки) прислав Вам.

Чи Ви знаєте, що в Керестурі (давн: Bacz-Keresztur) заложилося «Просвітне товариство», яке видало вже два календари (на 1921 і 1922 рік) та два шкільні підручники? Книжки писані бачванським (шариським) діалектом, а в сьогорічнім календарі є стаття про те, що вони мають дві назви: «руснаці» і «українці». Варто, щоб Ви увійшли з ними в зносини так само, як і з нашими емігрантами в Босні.

Чи дістаєте правильно «Світ дитини» і його книжечки та як Вам подобається? Може б Ви порекомендували його тим, що бажають у рідній мові читати, а не мають що?

Вчора вислав я Вам копію «Александрії». Як дістанете, напишіть.

P. S.:

В письмі до шк[ільного] реферату, яке вишлю п[і]знійше, подам від аркуша ціну 600 кор. тому, що словарна праця багато вимагає затрати часу, а малий пропорціонально дає вислід. Якби за той час писав статі, то написав би кілька разів більше.

В листі до д-ра Бирчак[а] просив я його і Вас, зібрати трохи матеріалу з народніх уст про відміну власних імен — осіб і топографіч[них] назв — закінчених на самозвуки, особливо і (Бігарі), и (др. Броди), у (др. Барбулеску), е (Шульце, Гайне), також о (Рамбо) — чужого походження. Між нашим народом живуть чужинці, народ знає їх імена і відміняє — евентуально українізуючи їх — і ніякий наш селянин не скаже: йду до Шульце, я винен гроші Бігарі (Нярадї, Ергеші), сусідю з Барбулеску і т. д., як говорять і приказують писати в літер[атурній] мові деякі учені наші. Я хочу про те написати статейку, тому дуже буду вдячний за доставлений матеріал, який зрештою і Вам пригодиться.

А що з Вашою граматикою?

Вол. Гнатюк

18

[Листівка]

Львів, 27/III 1922

Високоповажаний добродію!

Нині місяць, як я написав до Вас і просив повідомити, чи дістали Ви копію «Александрії». Коли не дістали, напишіть, щоб я зареклямував, бо як проміне речинець¹ то пропаде рукопис.

Вже скінчив я 4 т. «Ет[нографічного] зб[ірни]ка», що дав лише 1713 карток. Разом маю 6.316 карток. Тепер беру Врабеля, опісля Головацького (тільки угр[о]р[уські] пісні), аж потім Верхратського[...]

Чи за с[е]й місяць гроші вислані і коли?

Прочитав книжечку В. Бирчака² і думаю написати рецензійку в «Л[ітературно]-н[ауко]вому вістнику», що почне виходити від 1. мая. Може Ви напишете що до нього? А що з Вашим проєктованим збірником науковим, буде, чи не буде? Що з Вашою Граматикою? Коли пічне виходити орган славистики в Празі? Чи вже повиходили всі випуски »Podk[arpatská] Rus«, читані в чеській «Соколі»? Я хотів би про них написати щось у ЛНВ.

З правдивим поважанєм

В. Гнатюк

19

[Листівка]

Львів, 10/IV 1922

Високоповажаний добродію!

Поки прийшов Ваш лист, я взявся виписувати слова з Врабеля (вже перейшов 140 ст.), потому возьму Голов[ацького], а опісля Верхр[атського]. В піснях є багато таких слів, яких нема в прозі. Акценти даю такі, як у нас, бо інакше годі, а без акцентів якось ніяково. Досі маю поверх 7.000 слів. Робота все посувається, хоч поволи.

До наук[ового] збірника міг би я дати опис учительн[ого] євангелія з 1737 р. коло-чавського попа Петра з Марамороша, в якім є апокріфи, невідомі Франкови, і зо два

виймки з нього. Чи придатне таке для Вас, бо я не знаю характеру плянованого збірника? Рукопис дістав я 1909 р. від Івана Матвійчина з Колочави в заміну за книжки, післані йому. Містить 23 проповіді, між ними: «Слово про збурене пекла» — з остатками римованих віршів. Коли се придасться Вам, подайте термін, до якого треба вислати Вам рукопис, але не дуже близький.

Дорошен[енк]а трудно заохотити, щоби шукав між неупорядкованими дублетами за Голова[цьки]м. Найліпше дати сповістку в «Гр[омадському] віст[нику]»,¹ а я думаю, що хтось зголоситься. Як хочете, я дам оповістку і скажу прислати до себе оферти.² А кілька можна дати за всі 4 томи? Чи гроші сього місяця вислані? Дякую за пояснення слів і прошу дальші.

З правдивим поважанем!

В. Гнатюк

20

[Листівка]

Львів, 26/IV 1922

Високоповажаний добродію!

Я не відписав Вам зараз, бо дуже був зайнятий. Проф. Вейнгарт нехай напише до НТШ¹, зазначуючи, що в Бр[атиславі] вчать ся й укр[аїнц]і, а певно дістане все, що не вичерпане.

З рукописами справа буде вже поладнана,² бо від 1/V починає урядувати в бібліотеці І. Кривецький,⁴ з яким я говорив про се, і він зробить, що треба. Його попрошу сконтролювати, чи є дублет Голова[ацьк]ого, але найліпше дати апонс³ до газети, а хтось певно зголоситься. Уповажить когось дати апонс.

Чи не могли б Ви змінити термін приїзду на червень, або вересень, коли я буду, бо хотів би особисто бачити Вас й поговорити, а при кінці червня хотів би виїхати десь на село!

Коли Ваш задуманий збірник не буде чисто науковий, тільки популярно-науковий, тоді моя стаття, про яку я писав, непридатна для нього. Про се повідоміть мене у свій час. Чую, що в маю має вийти «Slavia». Дуже цікавий на неї. Дальшу рату прошу вислати з початком мая.

З правдивим поважанем!

В. Гнатюк

21

Львів, 24/V 1922

Високоповажаний добродію!

Не знаю, чи дістали Ви мою картку, що я вислав до Відня і в якій я писав про «Записки» для братис[авського] університету. Виділ¹ ухвалив дати від 20 т. (бо попередні вичерпані) з опустом 25%. Тому нехай проф. Вайнгарт напише або впрост до Тов[ариства] або на мої руки.

Я швидше не міг написати до Вас, бо як захорував 30/IV, так ось аж тепер устав. Дуже мучила мене астма, я мусів лежати в ліжку і нічого не робити. Дуже мене се прибило, що більш, як 3 тижні я промарнував і не міг посунути наперед словарця. Мав я ще 30 ст. з Врably і був би скінчив та не повелось. Думаю, що завтра скінчу і зараз возьмусь до

Головацького. У Голов[ацьк]ого є доволі багато угорусь[ких] пісень, але вони розкидані по всіх томах і на різних місцях, тому трудно в їх числі зорієнтуватися. Я зробив собі окремий спис і зараз приступаю до виписуваня слів.

Я дав до «Гром[адського] вістника» апонс про збірку Голов[ацького] і словар Партицького.² Та доси не дістав я ніякого зголошення. Був в антикварни Громницького і прим[ірник] Голов[ацьк]ого, але його взяв Дорошепко до бібліотеки Наук[ового] тов[ариства] ім. Ш[евченка] за 20.000 м., бо бібліотечний примірник пропав у часі війни, як я тепер довідався, а так само із бібліотеки Франка. Чув я, що має і прим[ірник] Щурат;³ може через когось, що добре жие зі Щуратом, можна б було його дістати, але він певно зажадає доброї заплати. Словар Партицького я дістав від одного знакового, але він не подав ціни, лише сказав, «що гадаєте», отже ставляйте ціну Ви. Книжка лежить у мене і може аж Ви заберете з собою, як приїдете.

Хочу тепер поволі прочитати Колочавське учит[ельне] еванг[еліє] і зладити короткий його опис та дати з нього дві виїмки (які маю готові). Прошу написати, доки мушу надіслати рукопис, бо до I/VI, як Ви перше писали, не встию вже.

В залученю посилаю Вам запрошене до співробітництва в ЛНВ, хоч я помістив Вас уже по одержаню листа на окладинці межі співробітниками. Як будете мати щось коротеньке, то надішліть. Великих річей нема де містити. А що говорять у Вас про I кн.? На другий тиждень буде готова II кн.

Від I/V урядуете вже в бібліотеці І. Кривецький. Я говорив із ним і він обіцяв мені повибирати з пак рукописи і приладити до ужитку.⁵ Як скінчить роботу, скаже мені, чи є рукопис «Александрії» Жатковича. Я думаю, що варта наші тексти опублікувати. Я хотів навіть перекласти «Алекс[андрію]» на теперішню мову і видати окремою книжечкою на популярну лектуру, та тепер, при дорожничі друку, се безнадійна справа.

На першу статю Бонкала я написав рецензіюку (уемну). Цікавий я на II і III частину, але доси не бачив їх. Може привезете з собою, як будете їхати, коли до того часу не роздобуду деінде. Звертаю Вашу увагу на статю Л. Нідерлого в »Národop[isném] věstníku Českosl[ovenském]« № 2 за сей рік, — у тій самій справі. «Народные пѣсни, пословицы и поговорки Угор[ской] Руси» та «Свадьба на Угор[ской] Руси». А. Дешка надруковані в «Записках Рус[ского] Географ[ического] Общества», т. I, С[анкт]-Петербург 1867, ст. 671—706. — «Угрусские нар[одные] пѣсни» Г. Де-Воллана у тих же «Записках», т. 13 вип. I, СП. 1885.

Етногр[афічні] матеріали, коли лиш є кому записувати, нехай записують. Увагу треба звертати на всякі новотвори (отже й про Америку), на колядки, на обряди (гри при мерци) і т. д. Не знаю, чи Ви бачили учительський календар на 1922 р., що вийшов у Коломії. Там є мій квестіонар про записуване военних оповідань, пісень і вірувань. Може й Вам придав би ся, то я постарав би ся [придбати] один примірник для Вас.

Може б ті чеські видавці, що видавали книжечки про »Podkarp[atskou] Rus«, прислали на мої руки по I прим[ірнику]? Я старав би ся хоч короткі рецензіюки подавати на них у ЛНВ.

Залучую квіт, на вибрані гроші, як Ви бажали.

Чи Бирчак задоволений з рецензії на його книжку? А чи він пришле що до ЛНВ? Може б він, або Ви написали статейку про шкільництво на Закарпатю?

З правдивим поважанєм

Володимир Гнатюк

[Листівка]

Львів, 2/VI 1921

Високоповажаний добродію!

Я дістав аж нині Ваше письмо з 22/VI, в яким згадуєте про опис колоц[авського] рукопису. Коли Ви його не дістали доси, то повідоміть мене зараз, щоб я зареклямував, бо вислав уже давно.

Я приступив до пісень Де-Воллана. В нього так багато помилок (злі і фальшиві записи), що я мушу все справляти, а в передмові зазначу се. (Я вже справляв дещо у Врably, але там не багато).

Тішуся, що будете видавати кварталник.¹ Кліші до «Гуцулів»² є в Музею Шепт(ицького) (з «Гуцульщини» Шухевича), а зі статі Вовка в НТШ. Варто би написати статейку про деяких [дослідників] Закарп[атської] Україн[и], пр[иміром] Де-Воллана!

Вашої статейки не бачив, бо сюди не прислали її мені. А чи Ви мою про Бонкала вже прочитали і годитеся з моїм поглядом? Може б Ви приїхали до Львова так, що були б і на початку вересня, бо я дуже бажав би бачитися з Вами.

З правдивим поважанєм

В. Гнатюк

23

[Листівка]

Шешори, п. Пістинь, 7/VIII 1922

Високоповажаний добродію!

Ваш лист дістав я аж нині, тому пишу картку зараз, щоб Вас іще застала. Як приїдете до Львова, повідоміть мене, а я напишу більше. Я верну до Львова перед 1/IX, тому робіть, так, щоб ми коначно побачилися та щоб Ви не тільки оглянули роботу, але щоб ми також постановили щось певне, що робити з текстами шариського діалекту та близькими до нього, які приходять у 3 т. моїх записів («Етн[ографічний] зб[ірник]» т. IX) та у 2 т. Верхрат[ського], які я відложив, а на які приходить тепер черга. Я вже маю понад 10.000 карточок (= 200 ст. друку). А що буде з чеським перекладом слів?

Гроші, про які згадуєте, привезіть зі собою.

З конспекту збірника бачу, що він буде дуже інтересний, лиш коби угоруські статі видруковано народньою мовою. Як переконаюся зі словаря, народня угоруська мова доволі богата, але місцеві патріоти не знають її докладно.

З правдивим поважанєм

В. Гнатюк

24

[Листівка]

Львів, 14/IX 1922

Я дістав уже обчислене коштів друку. Один аркуш друку з папером, уже без огляду на рід письма (латинка, кирилиця), формату «Збірників» секцій (пр[иміром] Грушев[ського] «Історії Укр[аїни] — Русн») буде коштувати 140 тисяч м., отже 15 арк. у 600 прим[ірників] коштувало би 2,100.000. Перед друком треба зложити половину грошей. До кінця року збірник вискладають. Пробку паперу можу прислати на бажанє.

Гроші, що придуть іще за сей місяць, а 1/X за жовтень, прошу вислати на адресу: Praha, II, Stěpánská, 49, II/p. Ivan Rudnyckij (dlja Mykoly). Про дальше повідомлю[...].

З правдивим поважанем

Володимир Гнатюк, Львів, ул. Чарнецького, 24

25

[Листівка]

Львів, 21/IX 1922

Високоповажаний добродію!

Прощу синові виплатити 200 к., а коли б потрібував конечно, то 250 к., а решту прошу вислати до Праги на подану адресу. Дуже прошу приготувити гроші за жовтень і вислати 1/X на подану адресу, бо там приїде донька і буде потрібувати на вписи, помешкане і т. д. Чи будете збірник друкувати тут, чи у себе? За місяць не можуть його вискладати, але я наляг би на пристіпшене. 1 кг. паперу коштує 800 м!

З правдивим поважанем

В. Гнатюк

26

[Листівка]

Львів, 2/X 1922

Високоповажаний добродію!

«Співаник» і календарі прийшли; Крив[ецький] вишле вам «Літопись» і «Записки» т. 102 (101 т. не прийшов). Я сиджу далі над Верхратським і він забере мені ще багато часу. Не гнівайтесь, що стаття про шкільництво ще не йде; є стілько статей і їх автори так допоминаються друку, що треба їх перше позбутися. У всякім разі стаття піде. Дякую за передачу синові 200 к. Не знаю досі, що таке сталося. Чи решту вислали до Праги і чи на 1/X вислали за жовтень? Моя донька виїхала туди 1/X, а що я не міг їй нічого дати від себе, то вона опинила би ся в прикрім становищі, поки дістане підмогу.

З правдивим поважанем

В. Гнатюк

27

Львів, 9/XI 1922

Високоповажаний добродію!

Діставши письмо зі шкільного відділу в справі перекладів слав'янських поетів, я перервав на кілька днів роботу над словарем і почав переглядати «ЛітВ», «Зорю», «Неділю»,¹ та збірки поезій тих поетів, що перекладали (Франка, Щурата, Лепкого, Грабовського, Старицького, Яричевського й інших). Шкода тільки, що я не дістав докладніших інструкцій. В перекладах, приміром, переважає лірика і то еротична; що саме брати з неї для школи — я не знаю добре, бо не вчу, отже робив вибір зовсім по своїй думці, і вибрав мало що. При тім виявилось, що найбільше перекладів з російських поетів, потім польських, і досить іще з чеських; за те з полудневослав'ян[ських] дуже мало. «Зорю» переглядав я від 1893 р., дальше не хотів іти, бо поза 90-і роки мова тільки в деякого

не перестаріла нині. Наших клясиків я поминув, бо з них Ви самі можете вибрати, що Вам треба — «Руська письменність» у Вас є. Вибране давав я зараз переписувати, а опісля перечитував переписане і робив поправки, де було треба. На залученій картці списані ті переклади, які я скажу переписати, коли Ви скажете, що вони потрібні. Нічого не брав я з Кралевогвдворської² і Зеленогорської³ рукописи, бо не знаю, чи се подають іще в читанках. Коли так, то може возьмете «переспіви» Руданського[...]

Я писав до Вас дві картки, але Ви не відповіли нічого. Дорош[енк]о не знайшов доси «Історії Підкар[патської] Руси»; не знаю, чи нема її зовсім, чи як є, не лежить де між неписаними брошурами, якби так знати автора, то я вже післяв би там когось пошукати. Про «Александрію» я писав Вам, що в обох бажаних виданнях є лише тексти, без розвідок, а Ви таких мабуть не казали висилати, як мене запевнювано.

Статя Observatora⁴ буде надрукована в VIII кн. Прошу Вас дуже написати рецензію на «Граматику» В. Сімонова до ЛНВ — очевидно популярно, для широкої публіки. Крім того може Ви, чи хто инший, написав би невеличку статю (на 8—10 ст. друку) про теперішнє становище укр[аїнського] елементу в Чехії⁵ та про вигляди для нього на будуче; про цілість чеської політики тепер супроти українців та що чехи задумують робити на будуче. Статя була би бажана ще сього місяця (до 25/XI). Як стоїть справа з друком «Збірника»? Чи багато видрукували і коли вийде? Чи «Давінок»⁶ з УПТ⁷ вислаю Вам? Я переказував до них. Чи у Вас є «Вінок» О. Білоусенка?⁸ З нього можна взяти багато матеріалу до читанок із низших клас; так само зі «Світа дитини» і його видань. Чи дістали картку, де я писав Вам про А. Файгла, торговельного конзуля чеського конзуляту? Як вийде «Історія Підкар[патської] Руси», пришліть один примірник, а я буду шукати за тим, чи се не переклад.

Словар поступає далі, хоч поволійше як літом, де я міг сидіти цілий день на дворі і лиш сим займатися. Як би не був перервав тепер для прочитування перекладів для Вас, був би довів уже до 14.000, а так маю 13.800 карточок. Думаю, що 2 аркуші друку буде з них (то за вересень-жовтень).

Прошу долучену карточку передати д-ру І. Ц[ьоканози].

Здоровлю щиро і кланяюсь

Вол. Гнатюк

28

Львів, 28/XI 1922

Високоповажаний добродію!

Я писав до Вас 4 рази (2 картки і 2 листи) і ні на одне письмо не дістав відповіді[...]

Чи Ви дістали лист, де я просив Вас написати рецензію на граматику В. Сімовича¹ до ЛПВ і чи Ви зробите се та коли? А говорили з ким про інші статейки до ЛНВ і чи буде що з того? Чи Ваша граматика вже вийшла? А що чувати з друком «Наукового збірника»? [...]

Збірник пісень Луки Дем'яна² не вдається³ до друку. Він мусів пісні не записувати з уст народа — хіба в незначній мірі — а швидше переписати з якихсь друкованих уже дубочних видань. Я пошукаю за ними, може найду, хоч у нас у бібліотеці таких видань мало. А чи в ужор[одській] «Просвіті» нема таких місцевих (старших) пісників?

З правдивим поважанєм

Волод. Гнатюк

Високоповажаний добродію!

Лист із 1/XII дістав, а попереднього ні, тому дивувався, що на два листи і дві картки Ви нічого не відповіли. Чи передали Ви д-ру Бирчаку ту записку, де я написав, що ще можна переписати, якби було треба, та мої думки про гонорар для переписувача? А чи багато з переписаного подається до читанок? Мені трудно було самому робити вибір без інструкцій, тому робив, як знав. Було би мені приємно, якби не багато переписаного відпало.

Відсилаю збірку пісень Л. Дем'яна зі своєю рецензійкою і прошу передати їх у рефераті.

До «Свободи»¹ даю оголошене про закупню книжок. Рівночасно залучую від себе спис книжок, які я можу продати, бо се переважно видання Російської Академії Наук, які є в бібліотеці Наук[ового] тов[ариства] і я можу кожної хвили дістати їх. «Сборник»² — як знаєте, се грубезні томища, разом 20; «Извѣстія»³ менші, разом 50 томів; усіх книжок 105 томів. Я прошу Вас порозумітися з ким треба, і назначити на них ціну. Вони при пересилці займали би цілу скриню. Не знаю лиш, як би їх пересилати. Може би було можна передати їх до конзуляту?

І. Кривецький якраз тепер перебирає дублети і списує та годиться, щоб їх продати до Ужгорода. Тільки перебірка і спис потриває довший час. Я казав, щоб він спис пересилчастинами, з чим він згодився.

Квіт і письмо до реферату вишло перед 20/XII. Тоді також жінка понесе карточки до конзуля, щоби побачив їх і вислав посвідку. Чи можна буде розпочати друк словаря 1923 р., не вмію тепер сказати. Знаю, що робота тепер йде поволіше, бо треба на кожне слово дивитися, чи воно вже є в карточках, чи ні, бо пам'ятати не годен, що виписано, а чого ні. Через те я досі не скінчив II тому Верхратського, але сього місяця мушу скінчити. Трохи стратив я часу на читане перекладів також, а тепер на перегляд збірників лубкових пісень: Білоуса,⁴ Упсінга, Блюя, Качковського,⁵ бо думав, що звідти брав щось Дем'яна, але показалося, що ні.

Прошу на Сімовича докладнішу рецензію, а також на Кожмінову.⁶ Хто вона така і де вийшла її книжка? Чому така дорога? Е. Перфєського праць не маю. В «Книжці»⁷ підписано мене через помилку. І. Кривецький має свій примірник: В. Ягич, «История сла-в'ян[ской] филології». Може продати її, коли шк[ільний] реферат хоче.

З правдивим поважанєм

Володимир Гнатюк

Високоповажаний добродію!

Посилаю в залученю спис книжок, які хочу продати. Ціни подавав я так, як Ви радили [...]. Коли б ціни видалися зависокі, то прошу поставляти свої побіч і мені спис увернути. Чи не відніс би ся шк[ільний] реферат до тутешнього конзуляту і не попросив, щоб у нього зложити книжки? Висилати перепасками дуже багато клопоту, бо ж то було би більше, як 50 перепасок, а я до того не виходжу з хати! Та як не буде іншої ради, то я найму когось, щоби поробив перепаски та понадавав. Я загалом не продавав би книжок, якби не мусів. Я від війни нічого не справляв до хати, не маю ні одєжі, ні біля,¹ все старе понищене, а нового нема за що набути. Крім того маю довги, бо платня

не вистачає мені на жите, хоч яке воно невибагливе. Коли отже продам книжки, то мушу всі ті прогалини заповнити. Я маю ще деякі книжки, але вони стоять у зимнім передпокою і я не можу перебирати їх, хіба навесні, як дожию та як шк[ільний] реф[ерат] буде ще тоді потрібувати. Кревецький не хоче вже Ягіча продавати. Дублети він обіцяв продати, але їх вибір і перевірка, чи не потрібні вони в бібліотеці, потриває довший час, тому спис їх пропозити Вам аж за кілька тижнів.

Рівночасно залучую квіт на вибрані гроші за словар і потвержене конзуля. По одному рахунку вишло мені, що є вже поверх 14.000 карточок, а по другим о 500 менше. Я подав те менше число, бо ліпше, щоби при контролі показалося більше, ніж менше. Я з Верхратським не можу покінчити, бо він часто повторяє ті самі слова і я вічно мушу перекидати карточки, чи вже є таке слово, що забирає багато часу, а дає мало результату. Крім того в нього багато слів без цитатів і я мушу подавати їх наголо. Може при дальших авторах знайду цитати, то доповню. Залучую також рахунок від аркуша і прошу передати шк[ільном] реф[ерату] а лист до д-ра В. Бирчака — йому.

Гроші за переписуване (500 к.) долучите до гроший за книжки, коли реферат купить їх, і перешлете разом мені. Може б їх реферат переслав конзулятови, а конзулят виплатив мені *чеськими корунами*? Почтою не можна їх пересилати, ані через банк, бо тут виплатили би їх польськими марками, а я того не хочу. Як би се було неможливе, хоч не думаю, то тоді я заряджу інакше. Книжки прошу уважати за куплені, бо я доставлю їх, і асигнувати гроші можна тимчасом у треті руки (виплатити Вам, або зложити в банку на закупно книг).

За статтю я питав Крев[ецького], але він не відповів доси, бо не може зловити Щурата. Найліпше, Ви пришліть статейку, а вона як не піде до сих, то піде до дальших «Записок», або якби Ви того не хотіли, я скажу звернути її Вам.

Мого сина арештували поляки і держуть уже місяць. Боюся, що возьмуть його силою до війська, бо він з поборового річника.² Якби так сталося, тоді з гроший за словар я лише частину давав би донці, а решту може б Ви складали на окрему книжечку в банку, щоби на випадок виходу сина була тотівка. Проте напишіть пізніше, як виясниться справа. А що Ви думаєте і чи згодиться не се?

Справа з Руд[ицьким]³ уже вияснена і він повідомив мене про все. Як граматика вийде, надішліть мені. Велику пишть аналогічно до Сімовичевої, бо вона добра й ясна. А як Ви будете її укладати? Чи будете брати за основу місцевий говір і давати порівняння з літературної мови? Думаю, що так було би найліпше і так найшвидше навчили би ся хлопці літературної мови.

З правдивим поважанєм

Володимир Гнатюк

P. S. Я таке понаписував в однім листі, бо в нас почта знов подорожила і я мушу щадити.

Високоповажаний добродію!

Вчора перед другою годиною дістав я Вашу телеграму і зараз казав пакувати книжки. Зроблено всіх 46 перепасок і нині рано (28/XII) подано всі рекомендовано. Не знаю, як довго будуть вони йти. Кошти опакованя, робітник для пакованя і висилка на пошту та порто виносять разом 150 ч. к., книжки — 4.907 ч. к., разом 5.057 к., на яку то суму

залучую квіт. Прошу гроші піднести і 4.000 ч. к. вложити на книжечку в банку, а решту вислати мені сюди або *грошевим листом*, або *через тутешній конзулят*, коли се можливе, у кожнім разі тільки так, щоб я дістав ч(еські) крошки, а не п(ольські) марки. Якби Вам було трудно се зроби́ти, то повідоміть, а я заряджу інакше [...]

Чи на апонс у «Свободі» заголосив хто ще книжки на продаж? Перепрошую за клопоти і бажаю веселих свят та щастливо нового року.

З правдивим поважанем

Володимир Гнатюк

32

Львів, 22/І 1923

Високоповажаний добродію!

Пересилаю переписаний наново рахунок і уповажене[...]

Тому що тепер непевні часи, то я заздалегідь прошу Вас ось про що. Якби між нами не було поштового полученя,¹ тоді без мого окремого порученя можете зі зложених у банку грошей виплатити моїй старшій доньці Ірині Косареви́чевій² що тепер жиє в Берліні, і якби звернулася до Вас, 1000 к. Так само 1.000 к. могли б Ви виплатити на бажане молодшій доньці Олександрі,³ студ[ентці] медицини в Празі. Коли перерви не буде, тоді я сам звернуся до Вас у своїм часі з просьбою вислати сюди або туди певну квоту [...]

Що Вам вислати титулом гонорару за статейку в ЛНВ? [...]

З правдивим поважанем

Володимир Гнатюк

33

Львів, 10/ІІ 1923

Високоповажаний добродію!

Дякую за прислану рецензію і прошу до дальшої книжечки прислати рецензію на граматику Сімовича, бо вона вже досить запізнена. Що до назви «Підкарпатська Русь», то ми мусимо її замінити на «Україна», бо так ухвалив редакційний комітет на домагане читачів і ми не можемо плити проги струї. Чехам це однаково, чи ми «Русь», чи «Україна», а закарп[атські] автохтони й так не читають ЛНВ., а коли б знайшлися такі, що хотіли би читати, то певно й їх сей термін не разив би.¹

Як велика буде об'ємом «Підкарпатська Русь», що Ви хочете видавати і на кілька поділили б Ви мою статю про гуцулів та що хотіли б Ви в ній змінити? Коли се тільки дрібні зміни, що не зміняють сути річі, то робіть їх і статю друкуйте. Коли б Ви бажали більших змін, то може ліпше було би, щоб я їх бачив? Полишаю зрештою все до Вашого осуду. Як будете потребувати дальше яких статей, то прошу заздалегідь мене повідомити, тому що я маю мало часу, та й подайте теми, на які бажано мати Вам статі.

Що до Колочав[ського] збірника, то думаю, що хоч невеликий виімок, а все треба б дати, 3—4 сторінки більше або менше не зробить таке коштів багато, а все ж дасть пізнати мову збірника і підносить його вартість та й вартість опису.

Вознякови переказав про друк статі.

З Кревецьким я говорив про дублети. Він заявив, що йому фізично не можливо зробити тепер щось з дублетами, бо там, де вони лежать, нема приступу, і тепер зимно. Доки не потепліє, доти він не буде до них братися. Значить, справа рушиться аж десь коло мая.

Перед пару днями вислав я «Просвіті» «Записки» і долучив для Вас і для дра Бирчака свою відбитку. Прошу відобрати їх звідти.

Коли можна надіятися виходу «Наук[ового] збірника»? А Вашої граматики для шкіл? Чому Бирчак не вислав своїх читанок до ЛНВ як я просив? Та ж варта їх бодай занотувати в нас.

Чи пришлете мені замітки про відмінюване чужих імеників на -і, -и, -е, -у? Я дуже хотів би написати статтю на сю тему, бо в нас сих імеників тепер не відмінюють (чого в народній мові нема), а натомість відмінюють прислівники: максимум, мінімум, -а, -ови і т. д.!

Словар поступає все наперед, хоч поволи: та скоро продовжиться день, то й я більше годин зможу працювати, тоді робота піде швидше. Дуже багато задав мені праці Верхратський, бо він в однім місци подає саме слово, без фрази; я випишу, читаю далі, а там є фраза. Тоді мушу вишукувати карточку, витягати з в'язки, дописувати фразу, вкладати назад і се займає багато часу так, що нераз заледви 20 карточок за вечір зладжу. В кождім разі сього року мушу начерпати матеріал, але до друку не буде можна приступити [...]

З правдивим поважанєм

В. Гнатюк

34

[Листівка]

Львів, 1/III 1923

Високоповажаний добродію!

Як там стоїть справа з грішми за книжки? Се для мене дуже велика шкода, що я не дістав їх швидше, бо тепер за всі товари, які маю за них купувати, треба удвоє, а навіть утроє більше платити, як перед місяцем. Чи вислали що сими днями? Найблишчу посылку шліть на адресу *Praha, Nusle, Jaromírova 26, Микола Саввич* [...]

Чи пришлете рецензію на Сімовича до 15/III?

Що то за книжка: *Ф. Лессек, Правѣк Подкарпатской Руси*? Чи вартна? Чому ужгородські книжки не висилають до ЛНВ-а? Ми ж би давали рецензії, а як ні, то бодай занотували, через що книжка розкодила б ся і в нас потрохи.

Чи дістала письмо моє попередне?

Що зі «Збірником»? Коли друкуєте кварталник?

Чи взяли з «Просвіті» мою відбитку?

З поважанєм

В. Гнатюк

35

[Листівка]

Львів, 28/III 1923

Високоповажаний добродію!

В картці з 17/III пишете: «Завтра висилаю окремих лист». Я не дістав доси нічого [...]

Чи зібрали який матеріал про відмінюване чужих імен? Коли надішлете рецензійку? Чи пришлете свою граматику, бо Бирчак читанок не хоче вислати.

Збірник представляється добре. «Русина»¹ читаю і вважаю його не злим органом. А хто такий Гренджа?² Чи Стрипський сидить далі в Будапешті і не хоче переноситися до Ужгорода? А не знаєте де Бонкало?

З правдивим поважанем

В. Гнатюк

36

[Листівка]

Львів, 26/IV 1923

Високоповажаний добродію!

[...]

Не знаю, чи може Ви хорі, чи що инше таке, чи картки не дістали, бо й нічого не пишете вже майже півтора місяця[...] Прошу по одержаню сеї картки вислати гроші за цвітень, а як можна, то вже і за май рівночасно.

Від свят престали присилати «Русина» до ЛНВ. Не знаєте, чому?

Чи маєте в Ужгороді «Нягівське учит[ельне] еванг[еліє]», що видав А. Петров перед війною?

З правдивим поважанем

В. Гнатюк

37

Львів, 8/V 1923

Високоповажаний добродію!

За 9 день буде два місяці, як я дістав Вашу картку, в якій писали Ви, що «завтра» висилаєте довгий лист. Від тої пори я не тільки листа не дістав, але навіть картки і не знаю, що діється з Вами, чи Ви хорі, чи вихали куди, чи не хочете відзиватися? А тимчасом я маю деякі важні справи, яких без Вас не можу поладити. Пишу по порядку.

Чи Ви вислали за цвітень і за май рату до Праги? [...]

Друга справа: В залученю посилаю витисок¹ своєї статі про «Гуцульське мистецтво»² в Косові. Прошу дуже попросити редакцію «Русина», щоби передрукувала (як хоче, може трохи скоротити) і мені те число прислала. Може між читачами «Русина» в краю або в Америці знайдеться хто, що схоче приступити в члени спілки, яка розвивається добре, господарить обережно, отже вкладане в неї капіталів на поширене — не представляє ризика[...]

Тепер справа зі словарем: Я скінчив виписки з «Пісень» Головацького (тільки угорські тексти) і вибрав усе ж 1.186 слів. Потім узяв «Мїсяцесловъ» переглядати[...] але там така язикова саламаха, що трудно з нею що порадити. Чи не таке буде і з иншими угорськими виданнями й газетами? На перегляд їх піде мабуть більше часу, як буде варт асягнений результат. Без них буде словар, правда, менший, але чисто народний, отже й значно вартійший. Я спинив наразі дальший перегляд календаря до Вашої відповіді, а тимчасом роблю виписки зі своїх матеріалів («Етн[ографічний] збір[ик]» т. XI) зібраних у Земплині, Шароші, Спішу, звідки є вже й так матеріали

з Верхрат[ського]. (Верх[ратський] дав з обох томів 5.703 карт). Опісля хочу використати т. XXV (матер[іали] з Банату — лемківські), а з Бачки лишу всі на боці, як ми давно домовилися.

Прошу одначе порозумітися, з ким треба, ось про що: Я хотів би використати до словаря угроруські тексти в «Апокрифх» І. Франка (особливо Ст. Теслецького), Ваше видане «Александрії» та свої «Угроруські духовні вірші» (лиш дещо з них). Правда, всі ті друки подаються більше до історичного словника, як до теперішнього, але в них така чиста народ[ня] мова (відкинувши трохи зверхньої поволоки), що шкода було би поминути їх. Так само треба би тоді використати й Нягів[ське] євангеліє, що видав Петров,³ не знаю тільки, чи є де у Вас примірник його. А може є в Празі? Як я чув, то сам Петров жиє в Празі, можна б у нього розвідати. Треба б також переглянути ті видання Стрипського, що Ви прислали до перегляду Вознякови. Поза тим з газет можна б переглянути тільки народ[ні] пісні та оповідання, наскільки їх знайду. Прошу дуже прислати мені про се своє рішення.

Від великодня «Русин» перестав приходити до «ЛН Вістника». Чому?

Чи будете друкувати мою статтю про гуцулів, коли й де?

Надіюся, що Ви вкінці обізветесь. Чи вже маєте план на II т. «Наук[ового] збірника»?

З правдивим поважанем

Волод. Гнатюк

38

Львів, 29/V 1923

Високоповажаний добродію!

[...] Про дату приїзду [до Львова] повідоміть дра К. Студинського (ул. Хмельовського, 15), як голову фільол[огічної] секції, подайте титул свого реферату¹ і попросіть, щоби на той час скликав засідане секції. Я хочу виїхати на село (Соколівка, п. Косів) у другій половині червня (докладно ще не знаю дати), тому добре було б, якби Ви приїхали коло середини червня. Прошу з собою взяти також ті книжки, які я повинен використати, а яких у нас нема: вірші Павловича (вид[ане] Полівки), драму Духновича (іншими його творами не можна користуватися, так само Довговича, Кралицького і ин.), видання Стрипського (його переклад брошури про шовківницю), Скубеча, Дем'яна та інших, що писали народною мовою. Я стою на тім становищі, що ліпше нехай словар буде менший та щоби інвентаризував чисту народню мову, ніж більший і мав у собі жаргонові слова. Я переглянув 36 «Місяцесловов»² Общ[ества] св[ятого] Вас[илия] В[еликого] і хоч стратив багато часу на читаню і перегляданю різних пустих річий, то переконався, що звідти можна дуже мало що взяти. Навіть вірші Павловича, що писав «по-шариськи» перероблював хтось у перших річниках на жаргонові, а і в дальших подибуються слова, як: *надежда, какъ, должность, должны, если, солнечны* і т. д., яких не можу брати до словаря. Коли між такими словами попадеться народне, то й його трудно брати, — хиба без цитату — бо якже наводити цитати в язичю? Що инше стара література («Александрія», апокрифи і ин.); там, думаю, цитати можна потрохи змінити в користь народ[ної] мови, бо коли там побіч себе стоять форми пр[иміром] *ходиль* і *ходив*, то я знаю, що тільки друга народня, а перша — се дань тодішній літерат[урній] мові, яку можна без шкоди відкинути. Прошу про се поговорити з компетентними чинниками, щоб я знав, як застосуватися. Рукописи, які я мав би використати, привезіть також.

З правдивим поважанем

Вол. Гнатюк

Чи передрукує «Русин» мою статтю про «Гуц[ульське] мист[ецтво]»? По вашій реклямації прислано ЛНВ-у ч. 76 «Русина» і на тім конець. За рецензію дякую. Може Ви або Бирчак дасте які рецензійки на місцеві виданя?

Львів, 28/VI 1923

Високоповажаний добродію!

Завтра рано виїзжу до Соколівки, п. Косів, via Коломия. Туди прошу вислати мені книжечки, про які ми говорили. Отже вперед «Місяцословы», яких нема в нашій бібліотеці, а саме на рік: 1880, 89—93, 95, 97, 902, 909, 915—917, 919 і всі дальші, які були. Крім того брошури, що Ви записали собі, і другий випуск віршів Гренджи-Донського, бо донині я не дістав їх. Я відшукав іще брошури: «Что хочет народна партія» (Ужгород, 1896) та три брошури про шовківництво в народн[ій] мові, що переклав Г. Стрипський: 1) «Дванадцять заповідей шовководства», 2) «Як садити яперку»,¹ 3) «Як рзвести яперку». Вони вийшли також латинкою (мадярською), і є в мене.

В залученю посилаю квіт за побрані гроші. Рецензія на Сімов[ич]а зложена, але з браку місця не пішла до 7 кн., піде до дальшої.

Шукаючи тепер за брошурами про яперку (моркву), побачив я, що маю ще ряд книжок, які міг би відпродати, як колись іще шк[ільний] реф[ерат] буде купувати. Між іншим маю ось що: 1) Багато відбиток із видань НТШ, які є бібліограф[ічною] рідкістю, бо їх друкувалося від 25—50 прим[ірників]. Буде їх понад 50. 2) Польський словар Ліндога (II вид.) у 6 вел[иких] томах; 3) Білорусь[кий] словар Носовича; 4) Нім[ецько]-руський словар (ред. «Слова», 1867); 5) Річники старої «Правди»² і »Ruth[enische] Revue»³ та »Ukr[ainische] Rundschau»;⁴ 6) Барсов, Слово о полку Игоря (3 томи); 7) Кілька праць Бодуена і ще деякі. Подрібний виказ я міг би зладити по феріях, якби було треба. Маю також багато книжок «Просвіти» — і календарів (тепер вичерпаних) та київських брошур. Але вони мабуть Вам непридатні.

З правдивим поважанем

В. Гнатюк

Соколівка, 23/VII 1923

Високоповажаний добродію!

Виданя «Просвіти», що Ви казали вислати, я дістав. Словарець поступає. Обі збірки Гренджі-Д[онськ]ого дали 556 слів (238 + 318). Тепер виписую з трьох брошурок Стрип[ського] про моркву та шовківництво. Ще мушу мати ті, що Ви прислали Воз[няк]ови.¹ Чи вже вийшов Ваш кварталник?

Чи знайшовся аматор² на хрест? Можете його продати в межах 300 — 250 к. (подаю найвисшу і найнизшу ціну, яка залежить від цін кукурудзи; гуцули продають усе по цінах кукурудзи). Чи говорили про «Гуц[ульське] мист[ецтво]» з д-ром Ц[ьоханом]³ і чи можна буде zorganizувати у Вас філію або бодай заступство? Добре було би зробити се тепер, поки я тут. Думаю, що килими мали б у Вас збут, бо гарний виріб

і солідний, з чистої вовни, що потриває й 50 літ. Від осені хоче «Гуц[ульське] мист[ецтво]» отворити школу і вже внесло подане⁴ о дозвіл та збирає складки на дім.

З правдивим поважанем

В. Гнатюк

41

Соколівка, п. Косів, 7/VIII 1923.

Високоповажаний добродію!

По одержанню останнього Вашого письма, віднісся я зараз до Кривецького в справі рукописи Злочького¹ і маю вже відповідь, що справа полагоджена. Шкода, що Ви відразу не звернулися до мене; реглямін² забороняє видавати рукописи навіть у Львові додому, а не то за границю, крім того референт бібліотеки супротивлявся висилці, а Кр[свецький] на свою руку не хотів поступати і зражувати собі референта. Та в усім може знайтися вихід, як і сталося. Ще лекше було скопіювати рукопис і вислати Вам, й дешевше коштувало би тим більше, що Ви і в Ужгор[оді] мусите її копіювати, бо ж з оригінала не будуть складати, він через те знищив би ся [...]

П. Катря Гриневичева,³ відома Вам із ЛНВ-а і з окремо виданих збірок, просить мене запитати Вас, чи не видала би Ваша «Просвіта» або яка инша фірма збірки її оповідань (числом 22), з об'ємі 10—12 аркушів друку; з 15 ілюстраціями Ю. Панкевича. Всі оповідання з часу війни, коли населене прифронтових полос вигонювано в концентраційні табори в глибину Австрії. Її спосіб писання відомий Вам, то ж не потрібую про нього писати. В кождім разі збірка заслужує на видане, коби лише знайшовся видавець. Як знайдеться, нехай подасть на Ваші руки свої умови.

А як стоїть справа з Вашим квартирником? Чи багато видруковано моєї статі? Не могли б Ви його прислати мені сюди?

Словар поступає все наперед, але хоч я тут на селі поза ним не роблю нічого більше, то поспішити з ним не можна [...]. Маю надію, що до повороту до Львова ще назбираю 1000 слів та що разом дійду до 19.000, а десь коло падолиста до 20.000 слів. Ще прошу прислати мені поезії О. Павловича (вид[ане] Полівки). Поезії Духновича я вже прочитав, але ними не можу покористуватися, бо вони писані страшним язичієм. Тільки «Добродітель превышаєт бог[атствю]» використаю. А чи зроблено відбитку з «Нашої оборони» зі статі про лікарські рослини? Коли ні, то прошу вислати мені ті числа, де була стаття, бо там багато термінів [...]

З правдивим поважанем

Володимир Гнатюк

Буду тут до 27/VIII, опісля вертаю до Львова.

42

[Листівка]

Львів, 30/VIII 1923.

Високоповажаний добродію!

Я вислав Вам з Соколівки лист та не знаю, чи Ви дістали його, бо доси не маю відповіді. Я запитував у нім про деякі важні для мене справи. Словар довів я до

18.000 слів. Чим більше слів, тим поволійше йде робота, бо занадто багато часу йде на контроль, чи яке слово вписане вже, чи ні. Крім того якийсь час мушу зменшити працю, бо набавився я катару сильного і дуже кашляю. Та може воно не довго потягнеться. А коли я зможу дістати дальшу квоту і кілька? Що Ви робили через вакації?

З правдивим поважанем

В. Гнатюк

Коли Ви дістали мій лист, то прошу відповісти на порушені там питання.

43

Львів, 27/IX 1923

Високоповажаний добродію!

Не знаючи, що з Вами діється, що так довго мовчите, я вислав учора рано картку з запитом до д-ра В. Бир[чак]а, а нині дістав Ваш лист і зараз відписую. Мені було тепер остільки пильно, що на 1/X треба деякі закупна¹ поробити на зиму дітям, отже й гроший треба, а я не маю звідки інде дістати, тільки від Вас [...]

Вірші Злоцького я дістав, але їх не можна брати до словаря, бо ж там страшне язичіє, крім кількох остатніх сторінок, на яких ледви знайдуться такі слова, що їх нема ще в мене. Павловича не дістав доси. Я посуваю словар усе наперед хоч потрохи, бо кожне слово треба тепер контролювати, що забирає багато часу. Якраз тепер скінчив я брошурку Стрипського-Б'єленького: «Записки из Верховины» (1892). Йому редакція позміняла мову на: *ходиль полный* і т. д., хоч він так ніколи не писав, тому я позмінив на *ходив, повний*, ... Матеріалу маю ще досить, а крім того «Наука» й «Неділя» та ще кілька календарів — не тикані. Очевидно, я буду робити, доки буде можна, а як не буде можна, перерву, коли скажете і попрошу консулят, щоб Вам увесь рукопис переслав. Він се зробить, бо я питав тамтого року.

Про друк «Наук[ового] збірника» поговорю з управителем друкарні і загляну до рукопису Анджели,² та Вам напишу за кілька день. Тоді пришло Вам також спис тих книжок, які могу продати.

Вас знов прошу повідомити мене, чи видав би хто в Ужгороді книжечку оповідань К. Гриневичевої, про що я запитував іще з Соколівки та коли Ви з собою не забрали хреста до Праги і не передали його Гульці,³ прошу при найближшій нагоді через когось певного передати на адресу: Rudolf Hůlka, Praha-Vinohrady, Nitranská 11. Він уже буде знати, що з ним зробити. А чи говорили з д-ром Цьоканом про «Гуцульське мистецтво», про евентуальне засноване філії в Ужгороді та уладжене постійної вистави в Празі і що він на те сказав? Тепер крім килимів зачнуть виробляти ліжники; крім того будуть вишивки й деревляні різьби. Правда, що всі виробы не дешеві, але треба брати на увагу що вони: 1) ручні, отже не можуть бути такі дешеві, як фабричні; 2) стилеві; 3) з доброго матеріялу; 4) гарні. В Празі буває багато чужинців, отже якби чехи не купували, то вони певно купували би.

А на агітацію Вергуна⁴ не можна винайти ніякого ліку?

Кревецький дуже розгнівався, побачивши в передмові Злоцького згадку про граматику і заявив, що більше не буде Вам ніяких рукописів видавати.

З правдивим поважанем

Володимир Гнатюк

Високоповажаний добродію!

Вслід за попереднім листом висилаю другий, полагодивши всі Ваші бажання. І так:

1) Я переглянув рукопис Андрелли, посписував написи на окремій карточці і посилаю Вам.

2) Говорив з управ[ителем] друкарні і він подав такі інформації:

Склад і друк граждан[ським шрифтом] етимологічним правописом] в 1000 прим.

16 ст	2.800.000 м[арок] п[ольських]
папір (1000) прим. . X 16	900.000 м[арок] п[ольських]
	<hr/>
	3.700.000 м.

друк кирилицею коштує 40 % більше;

друк нот коштує 200 % більше;

Сі ціни (за склад і друк) обов'язують до б/Х; майже щомісяця вони підносяться на 50—70 %, відповідно до спадку марки і до зросту доріжні, яку виказує статистич[ний] уряд у Варшаві. Для Вас зріст коштів байдужий, бо разом із ним росте вартість корони. Доки в друкарні нема рукопису, не можна сказати, як довго потриває друк. Коли мішані письма то 15 аркушів треба пересічно складати 3 місяці. Склад кирилиці іде поволіше, нот іще поволіше. Багато залежить також від числа, якості й поспіху корект. Друкарня друкує тільки за готівку, (не на кредит) в міру поступу друку, задатку жадає 10 мільонів марок п[ольських]. Ви мабуть не будете друкувати 1000 прим[ірників] (може 500?), тоді кошт буде відповідно низший за папір і за друк (склад той сам).

3) На залучених карточках посилаю спис книжок, які могу продати. Крім них маю ще багато відбиток російських (від різних російських] учених) і українських із видань НТШ. Не списую їх тут, бо се забирає багато часу, а не знаю чи бібліотека схоче купити. Всі вони білі круки, бо знаєте, що відбиток друкується 50—100 прим[ірників], або й менше. Коли бібліотека заявить охоту купити, тоді спишу їх і пришлю з означенням цін. Маю також багато дрібних видань київських (популярних) і львівських (видання «Просвіти» й ин.) та американських, але не знаю, чи вони подаються до Вашої бібліотеки. Коли вона збирає україніка, то повинна їх мати, а коли ні, то обійдеться без них. Не знаю, чи купить біб[ліотека] словар Ліндого¹ (коли не має), бо він дорогий; один том приблизно такий як у Грінченка, що коштували перед війною в оправі 40 к. (= 300 к. ч.). Коли б так цінити Ліндого, то вийшло би 1.800 к. ч. За попередню продаж книжок мене ганьбили тут, що я так дешево попродав; казали, що теперішні чеські книжки далеко дорожчі, а я попродав такі, яких ніде тепер не можна дістати (і в Росії), отже повинен був жадати більше. Я думаю, що Ви в сім напрямі подасьте мені найліпшу пораду. Особливо при відбитках тяжко дати собі раду з цінами. Вашу увагу звертаю на Барсова, Кабалецького, Порфирева, Галехова, Бодуена, Льюренша, Карського. Окреме місце займає рідка (вже перед війною) брошура Венеліна.² Загалом — думаю — мої книжки варті і нема між ними звичайного мотлоху. По перегляненню спису прошу мені його звернути, бо я не лишаю собі копії.

Чи не треба Вам в Ужгороді доброго складача, бо тепер у Львові можете легко дістати, тільки щоб мав запевнене мешкане. В нас друкарська криза зростає, тому багато зецерів³ вільних [...]

З правдивим поважанем

Волод. Гнатюк

Такі досліді, як учить їх проф. Хлюмський⁴ гарні, але вони властиво належать до люксусу у фільмольогії. Їх добре робити тим, в ко(о мова вже всесторонньо досліджена, але коли в нас брак навіть суцільної діалектології, не розсліджена синтакса, наголос і т. д. . . , то з темпом можна ще почекати. Тому друкуйте свою статю, не вдаючися тепер у такі тонкості.

45

[Листівка]

Львів, 19/X 1923

Високоповажаний добродію!

Я ніякого листа сього місяця не дістав від Вас і коли Ви вислали, то видно, читає його хтось інший, а не я. Коли в нім був список книжок моїх і пропав, то дуже мені прикро, бо наново складати його, значить для мене — стратити два дні часу і змучитися. Прошу ще раз написати подрібно все, що писали і відповісти на мої запити в попередних листах. Друкарська тарифа знов підскочила, але Вам се байдуже, бо й вартість корон зросла. Від Крилов[ськ]ого¹ трудно добитися чого, бо він усе каже: «Хотять — най друкують, а не хотять — то ні». Хіба Ви предклали від себе пропозиції? Я в кождім разі передам Крилов[ськ]ому Ваше бажанє і Вам відповім опісля.

Квіт пришло у найближшій листі. — Про книжки прошу написати докладнійше чи й белетристика може бути (Достоевський, Лермонтов, Міцкевич). При словарі Ліндога я помилюся в рахунку; він значно нижший.

«В'єнець» Павловича дістав нині. Я тепер сиджу над «М'ясяцословом» з 1911 р. В остатніх річниках є більше статей нар[одно]ю мовою і я використаю. Вас вибрали 10/10 дійсним членом² і В. Бирчака також. Він мусить одначе поплатити вкладки за всі воєнні роки; відтепер ні він, ні Ви не будете платити. Очікую листа. Для певности зарекомендуйте.

З правдивим поважанєм

В. Гнатюк

46

Львів, 13/XI 1923

Високоповажаний добродію!

Посилаю Вам список книжок і брошур, які я можу продати. При всіх відбитках і чужих виданнях, подані ціни. При виданнях Наук[ового] тов[ариства] ім. Ш[евченка] не подано, бо Ви певно їх маєте. Як не маєте, то ціни подам такі, як числять книгарня. Відбитки я числю трохи дорожше, але як Ви поглянете на них, побачите, що всі вартні, а крім того — се ж білі круки. Ви знаєте, що відбиток друкуються 25 — 50 прим. і такої збірки, як я оферу,¹ не знайдете більше ніде. Я не продав би їх, якби біда не тисла. Я маю таку платню, що ледви стане на тиждень жити, а що в дальших трьох тижнях у місяці робити? [..]

Спис книжок не є ще для офіційного ужитку, тільки для Вашого приватного. Для офіційного ужитку зроблю новий тоді, як Ви сей звернете зі своїми увагами. Рекомендуйте тільки лист, щоби знов не пропав, бо я нового спису не міг би вже швидко зробити. Я дуже мучуся, коли прийдеться лазити по шафах та згинатися.

Посилаю також квіт і виказ карточок з усіх перероблених досі книжок. Сього тижня дійду до 20.000 карточок. Напишіть, чи вистаряється і пришлете ті книжки, яких мені

бракує (по використанню зверну їх, а що буде можна, передам до бібліотеки Н[аукового] т[овариства]) [...]

Яка урядова інституція у Вас на Підкарпатській Русі збирає всі друки? Чи могло би віднести наше НТШ до неї з проською, щоб доставляла по 1 прим[ірнику] нашій бібліотеці, еventуально в заміну на дублети?

Чи дістали «Хроніку» і брошурки (мою² й Крив[ецько]го³)

Членські грамоти друкуються тепер і незадовго Ви й Бирчак дістанете їх. Вкладка виносила 10 к. річно, отже за попередні роки вистачило би зложити якийсь еквівалент Бирчакowi (бо Ви мало що винні).

З правдивим поважанем

В. Гнатюк

47

Львів, 8/XII 1923

Високоповажаний добродію!

[...] Вчора вислав я на адресу шкільного виділу сім перепасок, в яких має бути 84 номери книжок і брошур. По одержаню прошу мене повідомити, чи все дійшло в порядку. Тепер залучую рахунок за книжки і за пересилку, яка тепер у нас дуже дорога, як се то бачите з наліплених марок.

«Подкарпатську Русь» (ч. I) дістав я нині, отже по висилці попереднього листа. Пришліть також до бібліотеки. Представляється не зле, тільки друкарських похибок багато.

Чи хрест передали вже до Праги? Як там наладжуються у Вас тепер відносини під новим режимом?¹

З правдивим поважанем

Волод. Гнатюк

48

Львів, 23/I 1924

Високоповажаний добродію!

У нас почта так подорожילה, що я мушу обмежитись у своїй кореспонденції й буду тепер далеко рідше писати, як давніше, з чого — надіюся — Ви не будете незадоволені. Що ж, чи дістали Ви вже словар? Чи «Нау[овий] збірник» уже вийшов? А 2 ч. «Подкарпатської Русі» друкуєте вже також? Що буде виходити на місци «Русина» і коли та під чиєю редакцією? Як Вам поводитись під новим режимом і чи дуже відчувати його? [...]

Тепер про словар.

Скінчивши Біленького,¹ «Пам'ятки стар[шого] письменства», я забрався до «Недїлі». Я взяв IV річник з 1901 р. Книжка величезна і дала би багато матеріалу, якби... не була писана неможливим жаргоном. Я сиджу цілий вечер — а тепер вечери довгі — читаю масу текстів і вспію виписати 5—10 карточок! Се чиста страта часу. Таке мав я минулого року з календарями; річники від початку до 90-их років треба було переглядати і тратити час, але ні слова з них не виписати, бо це було не можливо; опісля трафлялися 1—2 статейки, в яких дещо можна було взяти, і вже аж від 1908 р. міщено більше статей в народній мові, які я всі використав. Та се вплинуло на зменшене числа карточок. Тепер як я перегляну до кінця 1901 р. возьму остатний, який є в нас у комплеті, з 1913 р. і коли в нім не буде красша мова, то дальше треба буде зрезигнувати

з «Недѣлі» і перейти до «Науки», може там більше статей буде в народн[ий] мові. Загалом робити словар із такого матеріялу і неприємна і марна робота та дуже непоплатна² ні для мене, ні для реферату шкільного, який може подумати, що я хочу його падувати. Ліпше робити з такого матеріялу, як у Головацького, Верхратського, Врably і т. д. Біда лише, що нема його вже більше.

Може Ви подасьте які свої уваги що до сього?

Як скінчилася справа з братом?

Читали Ви статю Круш[ельницьк]ого в «Нов[ий] громад[і]»³ про шкільництво на Підкарпаті? Може Ви пришлете яку статейку до ЛНВ? Може Бирчак буде мати що, може ще хто? Чи запитували в Братиславі про висилку університетських видань до нашої бібліотеки?

З правдивим поважанем

Володимир Гнатюк

49

Львів, 28/III 1924

Високоповажаний добродію!

Щось Ви стали тяжкі тепер до писання, коли ще сього року ні разу до мене не відізва-лися. Я писав до Вас при кінці січня. По висилці листа до Вас я захорував (застудився в кімнаті) і пролежав більше як місяць у ліжку; коли ж устав, мусів полагоджувати деякі залегли справи і писати одну статю, так що зі словарної роботи відпало цілком два місяці і я аж тепер наново починаю братися до неї. Тому я й не писав дальше про «Недѣлю», чи можна буде її використовувати, чи лишити. Як перегляну ще один річвник «Недѣлі», тоді візьму на пробу «Науку», може в ній буде більше матеріялу. Та й ще маю невикористані поезії О. Павловича.

Чи вийшов Ваш «Науковий збірник»? Бо я не чув нічого про нього. А другий випуск Вашого журналу¹ друкується і чи там буде кінець моєї статі? Чи Ви маєте зносини з Київом і чи дістаєте звідти які книжки (видання Академії Наук?). В «Записках» Академії Н[аук] вийшли дві праці, цікаві для Вас, обі В. Ганцова: 1) «Характеристика польських дифтонгів», 2) «Діалектологічна класифікація укр[аїнських] говорів». Від Вас можна висилати рекомендовано книжки до Київа. Вишлїть до Ак[адемії] Н[аук] (Володимирська 54) оба томи «Наук[ового] збірника» в обмін за «Записки істор[ично]-фільол[огічного] відділу», а вони певно вишлїють Вам.

Я дістав від д-ра Ф. Тихого² запросини написати статю про зносини закарп[атських] українців із галицькими від 1914 р. до збірника в честь А. Черного.³ До сього нема одначе тут матеріялів (у бібліотеці нема навіть станіслав[ських] газет із 1919 р., де друкувалося про закарпат[ську] делегацію, що туди приїздила) та й час вони визначили неможливий. Я дістав лист 27/III, а статя мала би бути до 1/IV!

Чи Ви писали до Вайнгарта⁴ і згадували йому про висилку видань університету до бібліотеки НТШ?

З правдивим поважанем

Волод. Гнатюк

[Листівка]

Львів, 7/IV 1924

Високоповажаний добродію!

Наші листи мабуть розминулися, бо я вислав свій 28/III, а Ви 31/III і не згадуєте в нім іще про висилку 500 к. донці до Праги [...]

«Збірника Просвіти» я не дістав доси і не бачив. Приніс тільки мені вже по висилці до Вас листа, Ф. Колесса відбитку (вийшла дуже гарно!) і з того бачу, що і збірник вийшов. Якраз кінчився ЛНВ і я занотував відбитку межі надісланими книжками. Чи в «Подк[арпатській] Руси» буде вже кінець моєї статі?

Я сиджу вже знов над словарем і переглядав далі «Недѣлю». За вечер ледви встигну написати 15 карточок (із своїх матеріалів я випишував 50—60 карточок, з інших 30—40) [...]

З правдивим поважанєм

Вол. Гнатюк

51

[Листівка]

Львів, 26/V 1924

Високоповажаний добродію!

[...] Вчора дістав я 2 ч. «Подк[арпатська] Руси». Презентується не эле. Чи іде хто від Вас на з'їзд слав'ян[ських] гео- і етнографів?¹ Від нас бажало їхати 2 особи, але доси не дістали папшортів. Чи Залоз[ецький]² в Ужгороді? Попросіть, щоби знов прислав яку статю, бо попередні видрукувані. А може Ви що могли би прислати й Бирчак? Може хоч які рецензійки? В однім харк[івським] журналі прочитав я статю про родівник (artikel) в укр[аїнській] мові. Автор уважає означен[им] родівником (заім[енник] той, неозначеним який в деяких випадках. Що Ви на се? Тепер вийшов тут «стилістичний словар» І. Огієнка.³ Як побачите його, не забудьте написати про нього свої вражіння. Що Ваша «Просвіта» приготвляє до друку? Чи вже приготвляється що до III т. збірника і коли думаєте його друкувати? У нас тепер друк страшно дорогий, о 200 % більший, як перед війною.

З правдивим поважанєм

В. Гнатюк

52

Львів, 13/VI 1924

Високоповажаний добродію!

[...] Тепер що до словаря. Я хотів піддержати його ще через вакації, бо за ті два літні місяці, де не буду займатися иншою роботою, міг би його значно підізнати та й вирівнати ті два місяці сьогорічні, що я пропустив, то через хору, то опісля через вироблюване залеглостий. І загалом не знаю, як з тими місяцями зробити, тому полишаю вже Вам децизію¹ в тім напрямі. Крім того сьогорічний результат роботи не може

йти ніяк у порівняннє з давнішими. Походить се звідси, що перше читав я тексти (крім «Мїсцєслава») самі українські, а тепер кацапщину,² з якої треба дуже багато *бескорисного* читати тому, що не можна нічого вибрати на цілім ряді сторінок. То ж коли давніше я за вечер вибрав 35—50 слів, тепер 10—15. Два річники «Недїлі» (4 і 16) забрали мені приблизно три місяці часу, а виписав я з них 1.114 слів. Коли дивитися на час, то мало слів, але коли дивитися на більшу повнїсть словаря, то все ж се доволї значне число слів. Надїюся що до кінця місяця доведу до 22.000 слів. Будуть се одначе слова дійсно українські, або чужі, прийятї на Закарпатю, а зовсім не буде кацапських [...]

Брошури Стрипського я не дістав, але вона прийшла до бібліотеки. Я позичив собі її і хотїв також використати до словаря, але прочитавши, переконався, що з неї можна взяти хїба спис слів, який є при кінци. Поза тим кацапщина. Як побачите Стрипського, скажіть йому, що я зробив великі очі, побачивши сю його брошуру, бо ж вона заперече всі його попередні писаня. Він закривається що ніби то обороняє «місцеву» мову, яка не є ні великоруська, ні українсько-польська, але *малоруська*. Та се сипанє піску в очі. Чи не тому він і не прислав мені своєї брошури, що соромився мене? [...]

Звертаюся до Вас іще з одною пропозицією. Коли я відішлю словарь, то мушу занятися якоюсь иншою роботою. Я вже давно хотїв видати *українську мітологію* (популярну, для широких кругів), бо вважаю її дуже цїним остатком нашої старшої культури. І коли Ви переглянете слав'янську мітологію — чи Махала,³ чи Нідерлього⁴ (що написані найкритичнїше), побачите, що найбільша частина матерїалу, на яким вони опираються, наша *українська*. Тимчасом самі українці ні не знають сього, ні не цїнять (тому, що не знають). Значну її частину маю готову (коло половини). Та ще багато треба дописати. Обчислюю, що книжечка формату Вид[авничої] спілки — мала би 10—12 аркушів друку. Чи не видала б її Ваша «Просвіта», або яка инша фірма, — бо в нас тепер трудно найти накладця. До неї можна би поробити й образки (дещо вже намальовала О. Кульчицька), але се збільшило би значно кошт накладу, бо треба би ще платити за образки і за кліші. Чи можливо се видати в Вас, не знаю, але піддаю проєкт.

Друга така пропозиція: Не знаю, чи моя статя про гуцулів зацікавила про них читачів. Коли так, про що Вам не тяжко довідатися, то чи не було би користне, якби я сю статю розширив так, щоб вийшло коло 10 арк[ушів] друку та чи не було би добре видати її також окремою книжечкою у Вас із образками? До галицьких і буков[инських] гуцулів можна би взяти деякі образки з праць Шухевича⁵ і Кайндля,⁶ а до закарпатських уже старав би ся хтось в Ужгороді. Коли б такі книжечки підходили під програму «Просвіти» і вона схотїла їх видати (розуміється фонетикою, тоді можна б їх і тут продавати), то напишіть мені і подайте умови, а я радо взяв би ся за працю.

Як випав конгрес? В «Ділі»⁷ допись була дуже недокладна. Як виїде справозданє⁸ зїзду, добре було б вислати його до Акад[емії] Наук у Києві, де цікавляться зїздом — про що мені писали — хоч і не могли приїхати.

Якже представляються у Вас тепер відносини? Йдуть до кращого, чи до гіршого?

З правдивим поважанєм

Волод. Гнатюк

Високоповажаний добродію!

Якби Ваш лист був прийшов один день пізнішє, я був би вже словарь вислав, бо вже

почав пакувати і вже жінка ходила до консульату. По Вашім письмі я пакував даліше словар, але вже до валізки, щоб забрати його на село і використати ще те, що буде можна. Я на самім остатку почав виписувати слова зі словаря Л. Чопея і переконуюся, що в нього є ще досить слів таких, яких у мене нема (а в мене вже було 22.000). Думаю, що словар перейде 25.000 слів, а з того Чопей дасть 4—5.000 слів. Шкода тільки, що вони без усяких цитатів. Наголоси я даю наші, а коли Ви почуєте відмінний, то дайте й його; тоді слово буде мати подвійний наголос, як і багато наших, пр. *чолбвік* (зах.) і *чоловік* (схід.). Як верну до Львова, вишлю з початком вересня все, що до того часу зроблю. Рукописи не буду переглядати, бо й часу не стане. Використаю тільки Вашу «Александрію» і Павловича, наскільки буде можна, а евентуально евангеліє няговське[. . .]

Рецензії на Ганцова прошу прислати (на Стрипського також). Шкода, що «Просвіта» не може друкувати чогось більше. Що ж, чи центральні власти навіть їй відмовляють помочи? Чи слово губернатора таке важке, що від нього залежить існуванє товариств і осіб (українців)? — Про з'їзд географів і етнографів доси не було докладнішого справозданя. Може б Ви на підставі чеських газет написали статю, або поручили кому написати до «Діла», бо в нас нічого не знають про нього поза тим, що було про його відкритя.

Дуже добре було би, якби Ви зробили екскурзію до Шароша і Спиша і справдили ті записи, які вже доси були. Се була би цікава й цінна річ.

«Стару Україну»¹ прошу відслати книгарни, коли ніхто не купує. В нас тепер усі виданя дорогі, хоч по чеських бачу, що й вони не дешеві.

Гроші Дяконови прошу вислати *зараз* по одержаню сього письма. Якби з якої причини Ви не могли вислати, прошу повідомити мене *зараз* карткою на адресу: В. Г. Дім проф. Е. Старжницького. Заліщики (Zaleszczyki). Я сього літа буду в Заліщиках.

Бажаю Вам веселих вакацій і остаю

З правдивим поважанєм

Вол. Гнатюк

54

Заліщики, 11/VIII 1924

Високоповажаний добродію!

Я сиджу над словарем і за кілька день скінчу Чопея. Я не припускав, що він дасть так багато слів. Усіх буде з нього коло 8.000, отже мало що не третина. При тім я пропускав русизми, а взяв лише трохи застарілих слів, бо при браку інших, зачерпнених із закарпатських жерел, можна буде послугуватися й тими тимчасом. Переважно се слова абстрактні та зачерпнені з мови інтелігентів, проте доповняють добре слова, виписані з народніх жерел. Усіх слів у моім словарци буде до 30.000. Коли Ви подасєте ще різні терміни, уживані в школі на Закарпатю, але в народній формі, то словарем зможе послужитися і кожний ученик і кожний інтелігент, який ще не опанував настільки мови, щоби міг нею свобідно говорити й писати. Чи то Ви будете його редагувати, чи хто инший? А хто буде давати чеський переклад? Коли доповните його своїм матеріалом, то його можна буде відразу зачати друкувати, скоро буде переклад букв а і б. Поки складачі вискладають сі дві букви, перекладач приладить в і т. д. Я вертаю з кінцем місяця до Львова і з початком вересня словар передам до консульату. А де будете його друкувати? Коли в Ужгороді, то треба заздалегідь постаратися про добрі черенки. Добре було би, якби я міг читати одну коректу[. . .]

Чи робили які екскурсії і куди? З яким результатом? Чи вже стабілізували Вас і як із Пешеком?¹ До якої партії причисляє себе Гебей² і де подівся Пап? Чи Г. Стрипський є в Ужгороді і яка його адреса? Чи Бескид³ лишається і даліше на своїм становищі? Які у Вас є ще цікаві новини?{...}

З правдивим поважанем

Володимир Гнатюк

55

Львів, 7/IX 1924

Високоповажаний добродію!

Я повернув до Львова і був би вже передав словар, але моя жінка захорувала і нема кому піти до конзуля. Як тільки вона встане, я зараз полагоджу сю справу. Боюся тільки, щоб словар не йшов дуже довго до Вас, бо кур'єр часто не їздить і словар може лежати в конзуляті. В кождім разі я возьму посвідку віддачі словаря і вишлю її Вам. Він буде важити коло 14 кг. і має 30.000 слів (надвишка піде на можливі висортюваня та помилки в рахованю). Чопей дав дуже значне число слів, бо 8.844. Шкода тільки, що при них нема ніяких цитатів, ні не сказані жерела, звідки їх зачерпнено. Не знаю, який плян друку словаря; чи будете його ще збільшувати і наскільки, чи тільки давати чеські поясненя і друкувати. В останім разі треба приготювати тільки перший аркуш до друку, а поки його вискладають, приготювати другий іт. д. Хто буде перекладати і хто буде мати головну редакцію? Чи могу я вести одну коректу?

Де Ви були в вакації і що робили? Чи вийшов дальший випуск «Подк[арпатської] Руси»? Як Ваша справа? Чи дістали мій лист із Заліщик? Чи докінчили свою працю? Які дальше Ваші пляни?

Прошу хоч коротенько карткою повідомити мене, як там представляється мій рахунок, бо мені десь закинулася карточка з рахунком і не могу її наразі віднайти, а мене натискають за грішми. Як можна, то прошу вислати тепер 300 к. на адресу: Й. Дякона до Пшібраму і мене про се повідомити. Пишу коротко, бо не хочу занадто обтяжувати листа. Залучую поясненя, потрібні для словаря.

З правдивим поважанем

Вол. Гнатюк

56

Львів, 13/IX 1924

{Листівка}

Високоповажаний добродію!

Я писав Вам, що моя жінка захорувала і хоч словар запакував до висилки, не міг нічого зробити з ним, поки жінка не встане. Нині була вона в конзуляті і дістала відповідь, що як покаже письмо з реферату, щоби конзулят переслав словар, він перешле, інакше ні. В понеділок піде жінка з Вашим письмом з пред вакацій, але не знаю, чи воно вистане, чи може скотять офіціального. Найкоротша дорога була б — вислати поштою, але боюся, щоб не ушкоджено в дорозі, або й не пропав рукопис. Коли в понеділок заявлять, що не приймають рукопису, то я не буду висилати, лише задержу аж до Вашої відповіді, евентуально до одержання урядового письма з реферату.

Ваш лист останній одрежав, а рівночасно певно й Ви одержали від мене. Чи вислали на адресу Й. Дякона (Příbám III/79) нову посилку гроший?

Збірник ювілейний¹ почали складати і перестали, бо нема гроший. Очевидно, що цього року він не вийде. Добре було б, якби Ваші школи поприслали до ЛНВ свої звіти.

З правдивим поважанем

В. Гнатюк

57

Листівка!

Львів, 1/X 1924

Високоповажаний добродію!

Чи дістали мою попередню (з 7/IX) картку, де я писав, чому не вислав словар зараз по 1/IX? А чи тепер уже він на місці? Я передав його 12/IX., але зразу робили там трудности, жадали урядового письма, та нарешті задоволилися Вашим із перед вакацій. Я дуже цікавий, чи він уже є і в яким стані, бо я старався його якнайліпше запакувати. Думаю, що дійшов добре. Як буде треба ще яких пояснень, то я напишу. Так само до передмови треба буде мені щось написати.

Тому, що тепер справа зі словарем покинчена, прошу при нагоді, як будете мати трохи вільного часу, представити стан моїх рахунків із цього року, бо мені десь загубилася одна карточка і я не можу дійти до кінця, кілько я вибрав, а кілько Ви вписали мені. Заразом прошу вислати тепер моїй доньці 250 к. на адресу: Alexaandra Hnatjuková, studentka mediciny, u p[an]i Hladikové, Praha-Vinohrady, Halkova 52.

Що нового коло Вас? Чи маєте багато праці? Чи чули, що в Липську приготовляється до друку слав'янська енциклопедія в німець[кій] мові? Чи знаєте, що відновлено »Archiv für slavische Philologie« також у Липську та що вже друкується перша книжка? Чи Ви даєте що до »Slavii«²?

Бажаю Вам усього найкращого і остаю з правдивим поважанем

Вол. Гнатюк.

58

Львів, 6/XI 1924.

Високоповажаний добродію!

Дякую за висилку гроший мин[улого] місяця моїй доньці. Буду просити при кінці цього місяця вислати їй знов 250 к. так, щоби вона дістала їх на 1/XII тай опісля вислати кожного місяця по 250 к. перед першим [..].

Чи прислали вже рукопис словаря з Праги? Чому ніхто з реферату не поургує¹ або не поїде по нього? Аби ще не пропав де і тоді зроблену вже роботу треба би зачинати заново.

Рецензійки присилайте і на обі праці Ганцова і на працю Курилової,² але не великі, по 1—2 ст. не більше. І. Зілінський не збирається писати ніяких рецензій.

Справа з ЛНВ не управильнена тому, бо аж недавно передав адреси передплатників Палів.³ Адміністратор дістав порученє вислати книжку передплатникам просто. Як би се було не вигідне, треба би знов шукати якогось заступника. Але хто в Ужгороді є такий, що схотів би піднятися заступництва?

Друк ювілейного збірника вже розпочався за гроші, що вплинули по трохи з вкладок. Обчислений друк так, що книжка повинна вийти у цвітні 1925 р.

Я дістав запросини до співробітництва до »Сарпатороссика«⁴ і написав дру Тихому, що я загалом не можу багато писати з причини своєї хвороби, однак від часу до часу написав би щось та лише в такому разі, коли становище редакції не буде москвофільське таке, як займають Vondrák, Niederle і інші чехи, не згадуючи про Крамаржа,⁵ Кльофача⁶ і ин. Лист вислав я з кінцем жовтня і доси ще не маю відповіді. Коли не буде ніякої, то се буде також відповідь і тоді я очевидно не міг би до того журналу нічого посилати. На мій погляд Ви повинні тепер свій »Наук[овий] збірник« трохи зреформувати і зробити його інтереснішим для широких кругів (але не популярним!). Ви повинні завести в нім три розділи: 1) В однім давати статі й матеріали, що відносяться до Закарпатя і мають на меті інформувати не тільки місцевих, але й інших українців про національно-культурне жите Закарпатя. Тут треба би містити й огляди, що доси зроблено для вистудіювання Закарпатя (щось подібне до праці Францева,⁷ що колись друкувалася в РФВ.⁸) і подавати дезідерати,⁹ що належить робити ще в яким напрямі. 2) В другім розділі інформувати місцевих українців про національно-культурне жите українців на інших територіях та інших слав'ян, наскільки воно стоїть у зв'язку з українцями або інформує про щось, гідне наслідування. 3) У третім розділі давати рецензії і хроніку. На видане такого річника повинна »Просвіта« дістати субвенцію від держави, тому нехай внесе до парламенту через якогось посла (Печаса)¹⁰ відповідну петицію, або до міністерства освіти. Я думаю, що чехи такої субвенції не відмовлять.

Що до граматики, то я думаю, що Ви можете згодитися на місцевий говір, але дійсно народній, отже евентуально й: *быти, ходиме*, та в ніякім разі на: *в сем, что*, бо отаких народніх форм нема, тільки: *сьм, што*. В нотках¹¹ тоді треба значити, що в загально-українській літературній мові пишеться тільки: *бути, ходимо, сім (сьому)*, що і т. д. Коли на се Волошин¹² не згодиться, тоді нехай він видає свою граматику, а Ви робіть свою наукову роботу, яка дасть пізніше вислід.

Чи Юліян Яворський¹³ у Празі, чи може привандрував на Закарпаті? Се запеклий наш ворог, іще гірший як Гагатко.¹⁴ Цікаво, що чехи такі індівідуа стягають до себе, а українців відтручують.

До якої партії зачисляє себе о. Д. Гебей, народової? Чи він буде що українцям помагати? Чую, що президент Масарик жертвував 100.000 к. на Нар[одний] дім в Ужгороді. Коби лиш ті гроші не дісталися в кацапські руки!

Кревецький допитується, чи ще потрібний Вам рукопис, що Ви визичили?

З правдивим поважанєм

В. Гнатюк

Високоповажаний добродію!

[...] Проф. Д. Дорошенка [...] попрошу, щоб написав на оба тому »Наукового зборника« рецензію до ЛНВ-а, якої доси не зладив ніхто. Від дра Тихого дістав я повідомлене, що мої побоювання що до »Сарп[ато]россика« не мають основи, тому я згодився на співробітництво, хоч воно більше теоретичне, бо я маю інші роботи, з якими не годен дати собі ради. Чи бачили Ви »Národop[isný] věstník českos[ovenský]« за сей рік? Там таке роз-

писався якийсь др. Гусек¹ [...] у рецензії на дві збірки про Підкарпатську Русь, що аж мені дивно, як таку річ пропустив Полівка,² чи Горак.³ Варто би про те їм написати.

Що нового коло Вас? Чому не обзиваєтеся?

З правдивим поважанем

Вол. Гнатюк

60

[Листівка]

Львів, 17/XII 1924

Високоповажаний добродію!

Чому не обізветися ні словечком? Чи прийшов уже словар, чи ще ні і чи хто запитував про нього? А чи гроші, виасиговані за Вас, прийшли вже? Коли прийшли, то прошу вислати з них зараз по одержанню сеї картки 150 к. на адресу: Jurij Hnatjuk, cand. ing. mont, Příbram II, 71. При кінці місяця прошу вислати знов 250 к. на адресу доньки. Alex[andra] Hnatjukova, stud. med. Praha II, Trojanova 20/ u p[lan]i Ilkové — так, щоб вона мала їх на 1/1. Про висилку прошу опісля мене карткою повідомити, щоб я знав, як стоїть справа і не журився. Чи Д. Доронт[енк]ови¹ можете вислати до Праги «Наук[овий] зборник» з тим, щоб він написав рецензію для ЛІІВ? Коли так, то я попрошу, щоб написав рецензію. Чи є хто такий в Ужгор[оді], щоб на місце Палієва занявся збиранем передплати для ЛНВ-а? Чи III т. «Н[аукового] зборн[ика]» вже вийшов? Чи «Просвіта» видала що нове? Чи Вам потрібний ще рукопис із бібліотеки, бо Крев[ецький] вже в мене допитується про нього.

З правдивим поважанем

В. Гнатюк

61

[Листівка]

Львів, 20/XII 1924

Високоповажаний добродію!

Вже по висилці попередної картки дістав я письмо від доньки, в яким повідомляє мене, що дістала від Вас гроші телеграфічно. З огляду, що вона має тепер деякі більші видатки, прошу їй вислати по одержанню сеї картки (а не аж на 1/1) 400 к. (а не 250 к., як я писав у попередній картці). Синови лишається та сама квота 150 к., отже разом 550 к. Заразом прошу Вас, коли ще не виплачена квота, виасигнована¹ Вами, поургувати її виплату в моїм імені, вибрати і вложити на книжечку, щоб було з чого далі дітям висилати.

Чи пришлете рецензійки для ЛНВ, і коли? Чи Ви писали що до «Slavii»? Чи знаєте, що в Берліні готують до друку слав'янську енциклопедію в нім[ецькій] мові? Що робите поза школою? Чи вже скінчили свою працю про говори? Де обертається тепер Г. Стринський і яка його адреса?

З правдивим поважанем

В. Гнатюк

Високоповажаний добродію!

Дякую за лист і за останню висилку грошей. Сим разом прошу вислати 250 к. рекомендованим звичайним (не грошевим) листом за зворотним рецепісом на адресу: Aleksandra Hnatjuková, stud. med. Praha-Vinohrady, Šafaříkova 3/III u p[ani] Brantové. Прошу вислати листом тому (прошу о довірочність!), бо всім студентам, які дістають що-небудь від родини, чи звідки, *відбирають підмоги*. Моя донька є на останім семестрі і вчиться до ригороза;¹ коли б їй відібрали підмогу, мусіла б вертати додому, бо я не міг би там її ніяк удержати, а тут зачинати хіба все від початку. Але я не дочекав би ся, щоб вона тут покінчила студії, бо я щораз стаю слабший Через те й не написав швидше до Вас.

Тішуся, що Ви дальше працюєте над словарем. Думаю одначе, що се зовсім nepotрібна робота зазначувати при словах села. По-перше — се ж має бути підручний словар, а не науковий. По-друге, коли б він навіть був науковий, то констатоване, де яке слово уживається, потрібне хіба спеціалістам, а не загалови. Але спеціаліст має цитат і загляне до оригінала, коли се йому буде потрібно. Крім того при значній більшості слів не можна зовсім подати сіл, бо в жерелах не вказано, де вони записані. Отже що осягнете, коли позазначуєте лише подекуди села? Стратите багато часу, тай стілько.

Чи Ви дістали вже ЛНВ і всі книжки? Бо я не раз скажу, а в адміністрації забудуть і на тім скінчиться тому, що я не виходжу і не можу сконтролювати, чи мого поручення виконано. В. Паліїв є тепер у книгарни НТШ, але не вважаючи на ургент,² не дав доси адрес і ми не знаємо, хто передплатував ЛНВ., чи зложив передплату, чи ні. На запит, хто заборонив ЛНВ., відповів, що міністер для Словаччини (але за що? Цікава заборона!); а що Підкарпаська Русь підлягає тому міністрови, то заборону розтягнуто (хто?) і на неї. Ми всилаємо тепер ЛНВ до Праги, Ужгорода, Мукачева й Берегова і реклямацій нема, значить, книжки доходять.

Гроші прошу вислати зараз по одержанню листа.

[Лист не підписаний]

Високоповажаний добродію!

По висланю попереднього мого листа ляг я в ліжку і пролежав аж доси. Се звичайна з мого боку стріча весни і така сама осени. Тепер уставши, пишу отсих кілька слів[. . .]

Чи бачили новий »Slov[anský] přehled«¹ і мапку слав'янства? Отже ми й нині фігуруємо там як «малоруси». Невже нема кому з наших емігрантів вплинути навіть на такі «ліберальні» круги, щоби вони признали нас українцями і як таких трактували? Бо видно, що в чехів навіть лужицькі серби більше значать від українців, їм же не заперечують національної самостійності!

Надіюся, що в найближшій часі дістану від Вас письмо, в яким буде відповідь також на запити попереднього листа. А що там із горожанством Алиськевича² й інших наших людей?

Бажаю Вам веселих свят і остаю

З правдивим поважанєм

Волод. Гнатюк

Високоповажаний добродію!

Я не мав від Вас так давно нічого, хоч вислав Вам лист і дві чи три картки, що вже подумав: Ви, певно, не дістаєте їх. І ось, сього місяця вже навіть не просив, щоб Ви вислали доньці 250 кор., а написав їй, щоби сама звернулася до Вас, бо Ви певно моїх писем не дістаєте. Діставши нині Ваш лист, відписую зараз і прошу вислати в рекомендованім листі 250 кч. на адресу Alexandra Hnařuková, Praha, Vinohrady, Chorvatská 1398, u p[an]i Šemberové. Прошу також повідомити мене, кілька ще у Вас лишається на книжці. Знаю, що фонд вичерпується, донька ще не скінчила студії, з 430 к. годі удержатися і мені нова жура, де здобути гроші, щоби їй заповнити ще на кілька місяців такі квоти, як Ви посилали...

Та се Вам не цікаве. Простіть за балаканину.

З заборною ЛНВ-а або зайшла якась інтрига, або все легенда. Ніякої статі в ній не було, ні проти чехів чи словаків, ні проти держави. В VI кн. — 1924 надруковані тільки переклади з чеських поетів, а за те чейже не могли заборонювати журналу. На інтригах оперті також всякі поголоски про ЛНВ, а їх вислів знайдете у статі М. Рудницького,¹ одного з кандидатів на редактора ЛНВ-а, в «Ділі» з тамтого тижня. Виляяти можна кожну людину і кожну річ, але зробити щось далеко тяжче. ЛНВ не приносить ніяких *надзвичайних* річей, ні з белетристики, ні з науки, але чи они появляються може поза ним? ЛНВ не відгукується на всі нові події в літературі і науці, се правда, але як се осягнути, коли він не має чим оплачувати гонорари, а не має чим, бо мало передплатників, а мало передплатників, бо наші люди не звикли читати, а ще менше купувати книжки чи журнали. Оце *circulus vitiosus*, і докі він буде існувати, ніякі поважніші товариства в нас не будуть можливі. Що до Грицяя², то він був прислав величезну статю про якісь три французькі романи, якими захоплювався (я не читав статі) і наводив цитати, але такі порнографічні, що якби ЛНВ був би надрукував, був би відразу зарізався. По звороті рукопису писав, що не гнівається, але тепер, видно, роздумався інакше.

Книжки Заклинського з оповіданнями про давнину,³ так само праці Перфецького я не бачив. Видань «Просвіти» так само. Шкода, що Ваші видавництва не присилають по одному примірнику ні до ЛНВ-а, ні до бібліотеки НТШ, а квасять тільки у себе, щоб ніхто про них не дізнався. Але ж у нас, у бібліотечі бувають не лише українці, і не раз добре було би, щоби можна було показати щось і з Закарпаття відвідувачам. Чув я, що й Богдан Заклинський⁴ видав якусь географію, за яку має дисциплінарку, але й її не бачив. А чи «Науковий збірник» я дістану?

Що до програми збирання пісень, то прошу переглянути мою «Усну словесність»,⁵ може звідти собі передрукуєте дотичний вступ, а коли хочете, щоб його переробити, то напишіть у яким напрямі і до якого часу. Я тепер дуже зайнятий, але пізніше радо перероблю, що вкажете.

Чи рецензію на книжку Заклинського пришлете до ЛНВ-а? Рецензії на Ганцова прошу зробити вже у ферії. ЛНВ кажу Вам вислати V-VI кн. (чи так?) та дальші.

Ювілейні «Записки» друкуються, але дуже поволі, бо нема грошей. В справі Смотрицького⁶ найліпше напишіть до Студ[инсь]кого,⁷ а він зможе Вам позичити так, як Злоцького і його Крев[ець]кий не буде чіпати. Думаю, що так ліпше, бо Возняк певно повідомив Крев[ець]кого про Ваше письмо і як я зажадаю тепер граматики, він здогадається,

що я зичу не для себе. Та коли б Ви не хотіли з якоїсь причини звертатись до Студ[инськ]ого, то повідоміть мене, а я буду старатися якось визичити, коли Крещецький дасть.

З правдивим поважанем

Володимир Гнатюк

65

Високоповажаний добродію!

Львів, 15/VI 1925

Думаю, що Ви маєте граматику Смотрицького. Коли я тільки сказав йому, щоби позичив мені її, він зараз відповів, що то для Вас, бо Возняк говорив йому про те. А він не хоче за границю позичати книжок, бо дійсно ще й тепер пропадають. Перед роком, приміром, берлінська Staatsbibliothek замовила одну велику книжку (київське видане). Він вислав рекомендовано. Недавно впоминається, а бібліотека відповідає, що вона не дістала книжки. Він рекламує на почті і приходить із Берліна відповідь, що книжку доручено тоді й тоді. Він посилає знов лисьмо із сими датами і чекає на відповідь, та досі її нема, і книжки нема, а як її не віднайнуть, буде зрекомплектоване ціле видане («Архив Юго-западной России»¹). Та Студ[инськ]ому він не може відмовити, то ж видав на його реверс² і її вислано. Мусите тільки звернути за почту, а назад іще мито, бо від оправних книжок, навіть не купованих вони стягають мито.

Ювілейний збірник друкується поволі і восени, перед зборами — що будуть у падолисті — вийде з друку. Буде доволі великий.

Про обидві праці Ганцова прошу дуже в часі ферій зладити рецензії. А може схочете ще й про книжку Курилової: «Уваги до сучасної української літературної мови?» Може знаєте які чеські видання, цікаві для нас, на які могли б написати рецензійки? А чи не написали б Ви, або чи не попросили б кого иншого, щоби написав до ЛНВ-а статью про політично-культурне становище Під[карпатської] Русі? Се була би цікава річ для наших читачів.

Я дістав уже «Науковий збірник» III, і дякую. Добре було би, якби мені прислали і популярні видання, бо тут мабуть нема в нікого, а часом треба на них хоч подивитися. Про мене знають, що я займався все Закарпатем, тому як кому треба якої книжки, звертаються за ними до мене швидше, ніж до бібліотеки.

Чи «Підкарп[атська] Русь» виходить сього року? Я не бачив ні одного числа, а з минулого року не дістав я ч. 3. Як би можна їх дістати, то я просив би. А що чувати з «Sag-pathosica»? Чи вже що вийшло, чи ні? Чи Стрипський сидить в Будапешті і служить далі в музею, чи ні? Мені треба се дуже знати.

Деякі ужгородські газети пишуть то дуже одлавна, що Бескид іде в дубину, а він все сидить і шкодить українцям, де може. Читали ми тут, що партія Крамаржа і Кльофаца допомагаються від правительства заведеня в урядах і в школі «руського» язика. Здається, що то поволі йде до того.

В попереднім листі (з 25/V) подав я Вам відповідь на деякі Ваші запити і сам питав про дещо. Прошу вже разом відповісти на тамтой і на сей лист. Не знаю, кільки ще лишається у Вас гроший. Здається, що ще вистане при кінці сього місяця вислати донці (на ту саму адресу в листі) 250 кч. на липень, та якась дрібниця повина зістати на серпень. Прошу дуже повідомити мене про стан того рахунку.

О. Петрова вибрала тепер філологічна секція дійсним членом. Чи Ви переписуєтесь з Перфецьким? Він пише до мене тоді, як чого потребує, а як я чого прошу і пишу, то він не відповідає.

На ферії хочу цього року поїхати до Косова, можливо, що цього тижня. Та Ви адресуйте до Львова, мені звідси перешлють.

З правдивим поважанем

Вол. Гнатюк

66

[Листівка]

Москалівка, 14/VII 1923

Високоповажаний добродію!

[...] Я сиджу тут уже четвертий тиждень, але увесь той час пролежав, бо хорий. Нині другий день, що встаю потрохи та полагаджую переписку. Чи Ви виїдете куди, чи лишається весь час дома? Прошу не забути за рецензійки, а може приладити би і яку статейку для ЛНВ. Як Вам подобалася остання подвійна книжка? Що чувати з »Carpatica-Russica«? Чи не виходить? Що нового коло Вас?

З правдивим поважанем

Вол. Гнатюк

67

Львів, 7/X 1923

Високоповажаний добродію!

Звертаю ся до Вас із великою проською, хоч не знаю, чи не схочете мене за неї осудити. Та річ у тім, що справа дуже пильна і невідкладна, а звідси я не маю змоги її так швидко полагодити.

Хочу просити Вас, щоб Ви добули чи приватно у знайомих, чи в кредитовій інституції, чи на своє ім'я, чи на яке инше, 1000 (тисячу) корон чеських і вислали якнайскоріше на адресу: Marie Lozynská Villa »Marie«, Všenory u Prahy, для Г[натюк]а. Я або зверну їх із процентом, який буде визначений у трьох ратах: $\frac{1}{11}$, $\frac{1}{12}$ і $\frac{1}{1}$ (дата висилки звідси), або можу вислати книжки, подані на окремій карточці під 1—8, яких ціна одначе перейде 1000 к[рон]. Книжки ті зможете відступити шкільному рефератови. Зараз міг би я одначе вислати тільки книжки під 1—3 і 5—8, а під 4 («Извѣстія») пізнійше, а то ось чому. Я мав їх у себе, але що різні люди домагалися їх, я на просьбу Кривецького передав їх до бібліотеки, зате маю цистати нові, які Акад[емія] Наук має прислати Наук[овому] товариству ім. Шевченка. Як тільки пришле, я зможу їх вислати. З уваги одначе на «російські порядки», се може потривати ще 2—3 місяці. До тої пори треба би було отже чекати.

Прошу дуже не відмовити мені сеї просьби. Коли б Вам самим було тяжко се зробити, то може поміг би д-р. Цьокан, або инший галичанин, що мене знає. За мене ніхто ще в житю не платив ні векся, ні довгу, то ж і Ви не бійтеся, що б мали через мене неприємности. Зрептю стоїте зі мною в зносинах кілька літ і знаєте мене з сього боку. В кожнім разі по одержаню сього листа повідоміть мене карткою, що зробите, щоб я знав, як далі поступити.

Де тепер В. Бирчак і яка його адреса? Він не прислав іще біографії до «Хроніки»,¹ яка тепер іде до друку. Попросіть, щоби прислав не відкладаючи, бо далі не можна тягнути.

Ви обіцяли прислати мені кілька рецензій до ЛНВ. Коли вони готові, то присилайте, щоби могли піти до XI кн., що тепер складається.

Був у нас Мурко,² вертаючи з Петербурга з ювілею Акад[емії] Наук. Він сказав, що Ак[адемія] Наук не буде вже продовжувати енциклопедію славян[ської] фільольогії, бо не має на се грошей (Луначарський³ загалом не признає славістики і поносить її в університетах), зате в Празі вийде щось подібне в 10 томах під редакцією Мурка, але з відмінним пляном. У Липську,⁴ знаєте, що буде виходити багатотомова енциклопедія слав[янської] фільольогії під редакцією проф. Фазмера по-німецьки.

Чи на моїм конті у Вас лишилася ще яка дрібниця, чи вже все вичерпане?

Де Ви були через вакації і що робили? Я цілі вакації перележав, бо мене мучила астма; бувало й по кілька атаків денно. Се дуже погана хвороба і я не бажав би їй навіть найбільшому ворогові. Тепер атаки рідші, але дуже мало можу сидіти і працювати.

А я таки не дістав одного числа «Подк[арпатської] Руси» з моєю статєю. Чи можна буде його дістати? Чи Ви читували в ЛНВ-у мою статтю про НТШ?

Чому не напишете від часу до часу? Коли я не пишу, то можете бути певні, що я лежу, але Ви, Богу дякувати, здорові! Чому також до ЛНВ-а ніхто від Вас не пише?

З правдивим поважанєм

Володимир Гнатюк

Прошу ще раз про відповідь карткою, як полагодите справу позички.

68

Львів, 17/X 1925

Високоповажаний добродію!

Дякую дуже, що Ви були такі добрі і вислали зараз тих 500 к., бо я тут ніяким чином не міг добути. Коли вислати дальші, я повідомлю Вас окремо. В залученю пересилаю спис книжок, які вишлю, як тільки дістану від Вас повідомлене, щоб вислати. Признаюся Вам щиро, що я продаю їх тільки під натиском обставин, інакше я ніколи не зробив би того [...] Прошу взяти притім на увагу, що деякі книжки оправні, а всі такі, яких не можна дістати за ніякі гроші, бо їх нема.

Коли б Ви справили які ціни, то зверніть спис і я перепису наново — але тільки в випадку, якби Ви уважали ціну якої книжки високою. Коли ж поправили б на мою користь (на висшу), тоді можете спис дати кому переписати і преджити управі бібліотеки, а мене повідомити ек пост. На обіцяний лист чекаю.

Чи Ви змінили помешкане і як Вам тепер адресувати?

З правдивим поважанєм

В. Гнатюк

69

(Листівка)

Львів, 7/XI 1925

Високоповажаний добродію!

Я дістав Ваш лист із 14/X і зараз відповів на нього (17/X). Опісля написав я до Вас іще 28/X, але й на те письмо не маю відповіді, як і на попередні, та не знаю, чи

Ви дістали обидва письма і чи маю вислати книжки, чи ні. Прошу проте повідомити мене про се. За попередню висилку дякую дуже і прошу ще вислати до Подебрад те, що я просив.

Життелись піде до «Хроніки», а фотографію передав я, як Ви бажали, д-ру К. Студ[инськ]ому. Незадовго вишлю Вам «Записки» і «Архів».¹ Ювілейні збірники складаються і повинні би до грудня вийти.

З правдивим поважанем

В. Гнатюк

70

Львів, 1/XII 1925

Високоповажаний добродію!

Не сердьтєся на мене, що я сим разом так спізнївся з відповідю. Та я не розпоряджую тепер собою сам, тільки астма, і коли вона мені дозволить, тоді я можу щось робити.

Дякую дуже за висилку гроший. Не знаю тільки, кілько я Вам тепер винен, бо Ви крім позичок давали ще якісь інші гроші з давнїйшого рахунку, тому прошу сей рахунок вести й далі, а при нагоді повідомити мене про висоту довгу. Не знаю, що буде з оферованими книжками. Коли їх візьмуть, то довг можна буде відразу вирівнати (кому треба, з процентами); коли б їх не взяли, — що особисто для мене було би гірше, тоді мусив би я довг потрохи звертати, починаючи від січня. Тоді евентуально зможу і щось дати на конто Вашого рахунку в кнїтарні. Я хотїв се зробити вже сього місяця, але я мусив купувати долари для віддачі і хоч дістав їх по курсі 5,20 зол., платив тепер по 10,50 зол. (більше як 100 %) і тому не стало вже мені гроший на що инше. Та я маю ще надію, що книжки куплять (якби треба з цін щось попустити, то прошу повідомити мене) і Ви вирівняете довг одним махом. Також прошу зарезервувати місце для «Известий», бо як вони прийдуть із Петербурга, я зараз зможу їх вислати.

Поздоровляю Вас із власним домом та з одержанем горожанства. Думаю, що тепер зможете вже спокійно працювати, що певно вийде на користь місцевого українського населєня. А чи заноситься по сих виборах на які зміни в Ужгороді і чи Бєсکید піде вже раз на емеритур?¹

Чи пришлете обіцяні рецензїйки, а мже й яку статю? Мже б і Бирчак написав яку статю, ось, приміром, новості чеської літератури, або про одного якого визначнїйшого чеського (чи иншого) письменника? Ми вже хотїли ЛНВ застановити, але трохи прибуло нових передплатників і постановлено видавництво продовжувати. Та супроги спадку золотого, не знаю що дальше зробитьсє.

Справу книжок прошу ургувати.

З правдивим поважанем

В. Гнатюк

71

{Листївка}

Львів, 23/XII 1925

Високоповажаний добродію!

Ще 2/XII вислав я до Вас лист, але не знаю, чи Ви дістали його, бо досі не маю відповіді. Писав я там про свій довг і про книжки, побіч инших справ. Якже з книж-

ками? Вислати їх, чи може не хотять їх і можна віддати кому іншому? Прошу написати мені виразно, бо поки я звернуся і дістану відповідь, то час якийсь проміне і коли довг треба буде звертати, я не зможу його вислати, а не хотів би бути причиною яких-небудь неприємностей.

В нас і досі тяжко дістати книжки з Києва та інших українських міст. Мені, при-міром, вислано IV т. «Історії української літератури» — М. Грушевського більше як два місяці тому і досі я не дістав його. Через те всі тамошні книжки уходять тут за білі круки. Чи вже скінчили свою працю? А як справа зі словарем, усе ще відпочиває? Що чувати зі збірником «Просвіти»? У Києві тепер збільшується науковий рух і збільшуються видавництва. То не знати, чи можна буде їх легше діставати.

Бажаю Вам веселих свят і щасливого Нового року.

З правдивим поважанем

Володимир Гнатюк

72

Львів 15/III 1926

*Високоповажаний добродію!*¹

Я лежу тяжко хорий і що сього року не вставав із ліжка, тому й не пишу сам. На Ваш рахунок зложив я у книгарні 370 кч, на що посилаю Вам квит у залученю. Що до 300 кч, які я винен Пежанському,² то я не можу вислати їх йому зараз готівкою, бо кошти злучені з моєю хоробою дуже великі і пожерають кожний зайвий гріш. Натомість вислав я перед двома днями на Вашу адресу «Енциклопедію славянської філології» для бібліотеки і як дістанете за неї гроші, прошу зараз вирівняти довг добродієві Пежанському, а тимчасом прошу перепросити його, що ще якийсь час мусить потерпіти на вирівнанє довгу.

Що до самої енциклопедії, то я її не вислав би, коли б міг зараз звернути гроші Пежанському. Я хотів продати її разом з іншими книжками і тому пустив її по низшій ціні, тимчасом всі тамті книжки відкинули, хоч між ними є праці Бодуена, Жданова і Францева, які представляють немалу вартість.

У попереднім рахунку, висланім до Вас виходила ціна енциклопедії на 350 кч., але тепер я підвисив на 400 кч., коли інших книжок не беруть. У мене хотіли знакоми взяти її, коли довідалися, що я продаю і продати за 15 доларів, але я вважав себе уже зв'язаним і не зробив сього. Рахунок за енциклопедію посилаю також на Ваші руки.

Чи зладили ті фільологічні рецензійки, що обіцяли? Вони тепер придали би ся. Як Вам подобаються сьогорічні книжки ЛНВ? Через що Цюкана викидають (позатим що подано в «Ділі») і коли і куди він виїздить. Якби його побачили, прошу передати йому від мене привіт.

Як стоїть справа зі словарем? Чи посувається наперед? Чи є у Вас які охочі особи, що хотіли би записувати етнографічні матеріяли? Я дістав тепер кілька ріжних квестіонарів із Києва : міг би вислати на Вашу адресу з тим, щоби їх відписано собі і оригінали мені звернено. Прошу про се повідомити мене. Чи бібліотека буде ще купувати які книжки?

З правдивим поважанем

Волод. Гнатюк.

Високоповажний пане!

В зв'язку з десятилітніми роковинами смерті Івана Франка, редакція «Літературно-наукового вістника», який редагував Покійний від 1898 до 1907 року, має намір присвятити його пам'яті по змозі особну книжку. До книжки увійдуть наскільки добудемо, спомини, листи, статі, замітки тощо.

Статі можуть бути присвячені як цілості творчості Франка та його світоглядю, так і зособна Франкови, як поетови, політикови, публіцистови ученому й людині.

Отсим звертаємось до Вас із проською взяти участь у проєктованій книзі.

З огляду на короткий час, який відділяє нас від 28 мая, дня смерті Франка, дуже просимо Вас, дати якнайскорше відповідь, чи могли би Ви причинитися до вшануваня нашим журналом пам'яті великого покійника, — та на яку тему, якого розміру статью могли б Ви прислати, і до якого часу.

З правдивим поважанєм

Дм. Донцов,¹

В. Гнатюк

(Дописка рукою)

P. S.: Посилаю запросини і прошу Вас і може Ви ще кого приєднаєте, прислати яку статейку про Франка, щоб і Закарпатє було заступлене.

Чи дістали книжки і лист від мене? Чомусь тепер Ви дуже скуті на письма і багато моїх запитів лишається без відповіді. Дуже хотів би був мати відповідь, чи знаєте кого, що хотів би записувати етнографічні матеріали, а я вислав би йому квестіонарі, але Ви не відповіли. А в пісті був якраз найліпший час до записуваня. Я звертався в тій справі до Б. Заклинського, але також не дістав відповіді. А де другий Заклинський, у Бергові? І як до нього адресувати?

Відколи виїхав Паліїв з Ужгорода, то ЛНВ зовсім туди не йде. До Берегова тепер йде 4 примірники, а до Ужгорода ні один, хоч там є професори, адвокати, лікарі-українці і між тим, галичани. Невже ж ніхто з них не годен зложити предплати за ЛНВістник? І нема кому поагітувати за тим? І як не має бути кепсько з нашими видавництвами!

В. Гнатюк

Високоповажаний добродію!

Наперед прийміть слова співчутя з приводу смерті батька. І мене щось подібне стрінуло: у марті помер мій молодший брат у 50-ім році житя, полишаючи малі діти, яким мені хорому — трудно помогти, хоч бажалось би. Та головою муру не пробити!

Обіцяну статейку про Франка напишіть і присилайте коло 1/VI, щоб можна було помістити її у VII-ій книжці. Про се саме попросіть д-ра Бирчака, щоб і він коло того часу надіслав свою статью.

«Трембити» я не дістав і загалом не дістаю ніяких книжечок від «Просвіти» — хоч, ніби то я є її якимось там членом — поза тими, що Ви прислали мені свого часу. А Ви знаєте, що я інтересуюся закарпатськими виданнями і бажав би їх мати. Купувати не годен, бо нема за що. Чув я, що вийшов IV том «Наукового збірника», але не знаю, чи се правда, бо Ви не згадували про се ніде і я не дістав його. «Підкарп[аської] Русі» не бачу. Мені бракує ч. 3 з 1923 р., в яким була моя стаття і я просив Вас кілька разів вислати його мені, але й досі не дістав і не маю у себе цілої своєї статі. До бібліотеки прийшло сього року третє число, як мене поінформовано, більше не було. Як я вишлю Вам квестіонарі,¹ то коротші можете передрукувати, (а як можна й відбитку зробити) у «Підкарпатській Русі». Може зацікавляться сільські інтелігенти, та хоч дещо будуть записувати. Я хотів їх вислати також Богдану Заклинському і ще мабуть у марті написав до нього в сій справі, але не дістав відповіді. Я не знаю, чи звідси не доходять до нього листи, чи що. Як би Ви мали через кого допитати його, чи дістав мій лист і чи записував би що, то я вислав би йому хоч деякі квестіонарі.

Що до ЛНВ, то будьте ласкаві, подати мені адреси, а я скажу вислати на них відозви. Я міг би вислати всі відозви на одну адресу до Ужгорода, коли би звідти хтось хотів розіслати їх. Почту ми оплатили би. Та не знати, чи хтось робив би се, тому ліпше прислати нам адреси, а ми розішлемо відозву.

Мені не відома стаття Охримовича² зі звичаєвого права, може запитаєте його самого, де вона була. Його адреса: ул. Домініканська 11.

Тепер про книжки. Як придуть гроші за енциклопедію, то вирівняйте довг у Пежанського і перепросіть від мене, що так довго чекав, та як бачите, я сьому не винен — хиба те, що не маю інших грошей, щоб йому зараз звернути. Перед двома днями дістав я (по довгій переписці і навіть інтервенції знакомих) «Известия Російской Академии наук» за рр. 1914—1922, разом 19 томів. Їх ціна буде вносити коло 800 кч. Я міг би їх відступити бібліотеці, але коли вона візьме разом і ті книжки, що я пропонував давніше (Галахова, Порфірева, Жданова, Францева, Скабичевського, Бодуена — їх спис є десь у Вас). Се ж поважні автори, і правда, крім двох перших — се шкільні підручники, але такі, що в бібліотеці, та ще шкільного відділу придадуться. Як ні, то я зроблю пропозицію кому іншому. Книжки із *Сходу* тепер дуже тяжко діставати.

Ви могли надіятися, що Ваша грамматика не дістане апробати³ коли предложить і Волошин свою! У нас колись не могли так само дістати апробати підручників крім Барвинського,⁴ або тих, на які він згодився!

З правдивим поважанем

Володимир Гнатюк

75

Львів, 10/VI 1926

Високоповажаний добродію!

Я лежу тяжко хорий і можу лише коротко написати до Вас, та і то не власноручно. Статю Вашу і дра Бирчака дістав і дякую. Зате не дали Ви відповіді на мої запити в попереднім листі. Прошу дуже зробити се додатково. Пересилаю Вам кілька програм до збирання етнографічних матеріалів. Не можу прислати більше примірників, бо не маю. Та Ви можете всі менші передрукувати у своїх виданнях («Підкарпатська Русь», «Учитель»). Про косовицю просив би я по використанню звернути, бо не маю більше ні одного примірника. Думаю, що при списуваню матеріалів знайдеться багато термінів для словаря.

Чи не могли б Ви мені роздобути адреси В. Тулюпи, емігранта з України? З початком року він пробував у Мукачеві.

З правдивим поважанєм

Володимир Гнатюк

76

(Листівка)

Львів, 9/VIII 1926

Високоповажаний добродію!

Я лежу далі хорий (вже восьмий місяць), тому ні не міг нікуди виїхати на літо, ні Вам швидше відписати. «Известия» вишлю на Ваше ім'я, скоро дістану від Вас звістку, що Ви дома. А чи можна долучити до них «Известия» — шоста серія, в яких подаються звіти рефератів читаних в Акад[емії] наук? Вони оновилися сього року. Я маю число 1—4 і 7—8 (5—6 зареклямую). В них друкуються також дрібні статі з обсягу математично-природничих наук і інших. Разом з посилкою долучу для Вас три нові квестіонарі, одержані з Київа. А чи з попередних Ви передруковали вже деякі? Чи не вислати би деяких квестіонарів К. Заклинському?¹ А чи Ви скінчили вже свою працю про діялекти і що робите сього літа? Чи їздили куди і чи не приїдете сюди на короткий час? «Стара Україна»² не виходить. Я дістав третє число »Podk[arpatská] Rus« з першого річника і дякую. Чи не дістав би я ще при нагоді «споминів» Волошина.³ Чи зголосилися ще які передплатники на ЛНВ? Чи невідома Вам теперішня літня адреса М. Саєвича?⁴ Він десь на Закарпатю. Дуже був би влччній Вам, якби Ви повідомили його карткою, щоби подав мені зараз свою адресу в пильній справі. Як поступає справа зі словарем? Будуть його друкувати і коли? Чи нема вигляду?

З правдивим поважанєм

Володимир Гнатюк

77

Львів 16/IX 1926

Високоповажаний добродію!

Дня 13/IX вислав я окремою пачкою на адресу: »Státní vědecká knihovna« двайцять два тома «Извѣстий Ак[адемии] Наук» (комплет за роки 1914—1925). З огляду, що їх дуже трудно дістати загалом, (я мусів близько два роки переписуватися поки видобув їх) та що їх друкуються мало, вони в приватній продажі в Петербурзі платяться по п'ять до десять рублів за том, як мене поінформовано. Думаю проте, що коли я числю за том (найменший має 18, найбільший 32 аркуші друку) п'ятьдесят чеських корон, то се не дуже дорого, особливо в порівнаню з науковими теперішніми чеськими книжками. Крім того я мусів оплачувати рекомендовану переписку з Петербурга сюди і до Ужгорода, разом проте виносить рахунок тисяч двіста п'ятьдесят корон. Коли б Ви уважали, що рахунок завищий, в такім разі не подавайте долученого квіта, лише зверніть мені зі своїми увагами, а я виставлю инший. Звертаю одначе Вашу увагу, що я міг би зробити лиш дуже малий опуст¹ тимбільше, що в мене і тут книжки куплять. Висилаю їх Вам тому, щоб в Ужгороді був

комплет. В сих томах надруковані також всі статі Евг. Перфецького про Угорську Русь. До посідки долучую під окремою опаскою по два примірники нових квестіонарів з Києва для Вас, що зазначено олівцем. Упамніться за ними. Виплату гроший і давніших і теперішніх прошу якнайбільше приспішити; раз, щоб я позбувся затягнутого давно довгу, а друге, щоб міг новіший попра[ви]ти. Поговоріть про се з дотичним референтом.

Дуже мене цікавить, чи Ваша словацько-руська язикова границя покривається з моєю чи ні і наскільки та де від неї відскакує. Ви мали більше часу і більше знайомости, то могли се докладніше зробити. Що коштує книжка Гусека про народописну границу словацько-руську² та чи могли би Ви єї мені прислати разом зі споминами Волощина?

Дуже тішуся, що «Русини прятівської епархії» дісталися в руки селянина. Шкода тільки, що Ви не записали докладнішого його погляду про них. Я дістав запросини на наук[овій] з'їзд до Праги, але не годен взяти в ньому ніякої участі, бо навіть не годен подиктувати якогось реферата, щоб хто инший прочитав, а не то самому писати. Я навіть поважних книжок тепер не могу читати крім газет а подиктувати могу що-найбільше лист як ось і отсей до Вас. Я далі лежу хорий без ніякої поправи. У мене N хоріб і на те вже трудно що порадити. Дехто з наших людей вибирається на з'їзд, але питаня що буде з паспортами, бо дістати їх у нас українцями дуже тяжко. А чи Вам не видано таки паспорта для виїзду до нас? Робіть через зиму словар та й пускайте в друк, бо щоби дійсно вся праця потому не змарнувалася, а шкода би було. Ідеальної повноги ніхто ще не осягнув та й не осягне, а красше опісля робити доповнення і ладити друге видане, як зачинати роботу наново.

Другий примірник квестіонара може передасте до Бергсаса³ Заклинському. Віц має старших учеників, може они запишуть що.

З правдивим поважанем

Вол. Гнатюк

P. S. Чому Ви не приїхали на »Targi wschodnie« разом з иншими прогульковцями?⁴

78

Львів, 6/XI 1926

Високоповажний пане докторе.

За щирі слива співчутя, висказані мені листовно, дуже Вам дякую. Зі зворушенням читала я також теплі слова згадки, присвячені Вами у «Свободі»,¹ пам'яті бл[агодетельного] п[окійного] могого мужа.² В листі своїм Ви зі здивованем запримічуєте, що послідній лист та слова покійного не зраджували ніякої душевної апатії або й болю. Так було до кінця його жита. До послідньої хвилі жита не жалівся на ніякі болі, хотяй мусив їх мати, та до послідньої хвилі живо цікавився всім, що діялося поза домом і в домі. Ще два дні перед смертю робив коректу «ЛНВістника». В послідній день жита, хотяй часто уже тратив притомність, давав ще ріжні розпорядження. Помер спокійно, так як би заснув.

Що до гроший, належних за «Известия», то прошу ласкаво по їх відборі³ переслати усі мойй молодшій доньці в Празі, за що згорі⁴ дуже дякую.

Адреса доньки: Alexandra Hnatjuková, PRAHA — Nusle, Čestmírova ul. I/II u p. Čizka.

З правдивим поважанем

Олена Гнатюкова